Vilniaus universiteto

Orientalistikos centras

Azijos studijų (arabistikos) programos studentė

DONATA BLINKEVIČIŪTĖ

Džinai ir jų išvarymas islame pagal Ibn Taimīją (m. 1328)

BAKALAURO DARBAS

Vadovas – lekt. Algimantas Litvinas

Vilnius 2017

Bakalauro/magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....

.....

.....

....

(data) (v., pavardė) (parašas)

Bakalauro/magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

....

(data) (gynimo komisijos sekretorės parašas)

Bakalauro/magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

201.... m. ..... mėn. ..... d.

(gynimo data)

Gynimo komisijos pirmininkas:

....

(v., pavardė) (parašas)

Blinkevičiūtė, Donata

Džinai ir jų išvarymas islame pagal Ibn Taimīją (m. 1328): bakalauro darbas / Donata Blinkevičiūtė, Azijos studijų (arabistikos) programos studentė; mokslinis vadovas lekt. Algimantas Litvinas; Vilniaus universitetas. Orientalistikos centras. – Vilnius, 2017. – 45 lap. – Mašinr. Santr. angl. – Bibliogr.: p. 41 (16 pavad.).

Islamas, blogio samprata, velnias, šėtonas, džinai, apsėdimas, demoniškos vizijos, dvasių išvarymas, egzorcizmas

Bakalauro darbo objektas - džinai, jų apsėdimai bei demonų išvarymas islame, remiantis vieno iš žymiausių viduramžių teologų, Ibn Taimījos veikalu apie džinus (demonus) ir jų apsėdimus. Darbo tikslas yra išsiaiškinti, kaip islamo kultūroje suprantamas velnias, kokius vardus jis turi bei ar gali būti siejamas su mistinėmis būtybėmis džinais. Taip pat siekiama išsiaiškinti, ar Ibn Taimījos esė apie džinus aprašomas egzorcizmas yra naudojamas šiandieninėje praktikoje. Darbo uždaviniai: įvardinti ir paaiškinti du pagrindinius velnio vardus, apibūdinti iš kur bei kaip atsirado džinai. Išsiaiškinti, kaip islamo kultūroje ir religijoje suprantami džinų apsėdimai ir kaip atliekamas jų išvarymas. Pagrindiniu tyrimo dalyku tapo velnio, džinų vaidmuo islamo kultūroje bei požiūris į dvasių išvarymo seansus, remiantis Ibn Taimīją (m. 1328).

Pasinaudojus indukciniu tyrimo metodu ir apibendrinus visą surinktą medžiagą paaiškėjo, jog islamo kultūroje velnias turi du pagrindinius Korane randamus vardus – velnias (*Iblis*) ir šėtonas (*Šaiṭān*). Džinai yra atskiros, laisvą valią turinčios mistinės būtybės, kurioms kaip ir žmonėms pranašas Muḥammadas apreiškė Koraną. Šios būtybės gyvena apleistose vietose, kartais pasirodo įvairių gyvūnų pavidalais. Jos gali daryti įtaką žmonių mintims bei sprendimams. Džinų apsėdimai pasireiškia įvairiomis vizijomis, balsais. Norint išvaryti šias dvasias reikalinga egzorcisto pagalba, kuris seanso metu bendrauja su džinu, skaito jam Koraną ir ragina sugrįžti į tikrąjį tikėjimą (kuomet apsėdimas yra nuodėmė), palikti žmogaus protą ir kūną.

Šis tyrimas gali būti naudingas norint geriau suprasti velnio ir džinų vaidmenį islamo kultūroje bei jų įtaką žmogaus mintims ir jo fizinei savijautai.

Turinys

Įvadas 6
1. Ibn Taimīja 8
2. Blogio pavidalai islamo kultūroje 9
2.1. Velnias (*Iblis*) ir šėtonas (*Šaiṭān*) 9
2.1.1. Žodžių morfologija 10
2.1.2. Velnias ir šėtonas Korane 11
2.1.3. Skirtingi velnio vardai ir jų reikšmės 12
2.1.4. Prigimtinės velnio savybės 12
2.1.5. Velnio ryšys su žmogumi 15
2.2. Džinai 16
2.2.1. Žodžio morfologija ir džinų kilmė 17
2.2.2. Džinai Korane 18
2.2.3. Džinų apgyventos teritorijos 20
2.2.4. Skirtingos džinų rūšys ir pavidalai 20
2.2.5. Džinų ryšys su velniu ir angelais 23
2.2.6. Džinai ir žmonės 24
3. Piktųjų dvasių įtaka žmonėms 26
3.1. Džinų apsėdimai 26
3.1.1. Ką ir kodėl apsėda piktosios dvasios 27
3.1.3. Demoniškos vizijos ir balsai 28
3.2. Džinų išvarymai – egzorcizmas 30
3.2.1. Egzorcizmas islame 30
3.2.2. Kaip pasireiškia apsėdimas 31
3.2.3. Kaip atliekamas egzorcizmas 32
3.2.4. Apsėdimų ir egzorcizmo kritika 33
3.2.5. Šių laikų egzorcizmas 35
3.2.5.1. Egzorcizmo seansai Didžiojoje Britanijoje 35
3.2.5.2. Neilos Mumtaz egzorcizmas 37
Išvados 39
Literatūros sąrašas 41
A. Šaltiniai ir jų vertimai 41

B. Literatūra 41
Priedai 43

Įvadas

Šio baigiamojo bakalauro darbo tyrimo objektas yra džinai, jų apsėdimai bei demonų išvarymas islame, remiantis vieno iš žymiausių viduramžių teologų, Ibn Taimījos veikalu apie džinus (demonus) ir jų apsėdimus, kurį išvertė ir redagavo Abu Ameenah Bilalas Philipsas. Darbas suskirstytas į dvi pagrindines dalis: teorinę (blogio samprata, velnias, džinai) ir praktinę (velnio ir džinų apsėdimai, egzorcizmas).

Pirmoji teorinė darbo dalis, kurioje aptariama blogio samprata islamo kultūroje, yra išskirta į du skyrius, kurie padalinti į poskyrius. Pirmame jų apibūdinamos pagrindinės blogį simbolizuojančios būtybės – šėtonas ir velnias, aptariama jų reikšmė islamo kultūroje, siekiama išsiaiškinti, kokį ryšį tarpusavyje turi žodžiai *Šaiṭān* ir *Iblis*. Antroje teorijos dalyje pristatomos mistinės islamo būtybės džinai, apibūdinama jų kultūrinė bei religinė reikšmės. Šioje darbo dalyje taip pat siekiama išsiaiškinti, ar džinai gali būti siejami su velniu, šėtonu arba angelais.

Praktinėje darbo dalyje nagrinėjama džinų daroma įtaka žmonėms. Ši dalis taip pat turi du poskyrius: apsėdimo priežastys, eiga ir piktųjų dvasių išvarymas – egzorcizmas. Poskyryje apie apsėdimus nagrinėjami pagrindiniai požymiai, apsėstųjų regimos vizijos, girdimi balsai. Poskyryje apie išvarymą pateikiama egzorcizmo metu atliekamų veiksmų eiga, jų įtaka džinui bei apsėstajam. Taip pat pristatomas šiuolaikinių mokslininkų požiūris ir kritika, pateikiamos kelios egzorcizmo istorijos.

Šio darbo tikslas yra supažindinti skaitytoją su mistiniu džinų ir velnių pasauliu, padėti suprasti šių mistinių būtybių vaidmenį islamo religijoje ir kultūroje. Taip pat siekiama išsiaiškinti, ar Ibn Taimījos esė apie džinu aprašomas egzorcizmas yra naudojamas šiandieninėje praktikoje. Šio bakalaurinio darbo probleminis klausimas: kaip islamo išpažinėjai supranta džinų egzistavimą ir ar Ibn Taimījos esė aprašyti egzorcizmo etapai naudojami šiandieninėje praktikoje?

Vienas pagrindinių šiame darbe naudojamų šaltinių yra vieno žymiausių viduramžių teologų, Ibn Taimījos (2007), veikalas apie demoniškus apsėdimus, kurio vertimą į anglų kalbą atliko Bilalas Philipsas. Šiame kūrinyje rašoma apie mistines islamo būtybes - džinus, jų gyvenimą šalia žmonių ir kontaktą su jais. Nagrinėjami džinų apsėdimai, apsėstųjų regimos vizijos, demonų išvarymas. Vertimą autorius

papildo įvairiomis pastabomis ir pavyzdžiais išnašose. Knygos priede taip pat pateikiamas šeicho Ibn Bāzo (1999) straipsnis apie egzorcizmą ir tokių išvarymo seansų kritiką Saudo Arabijoje. Panašia tema, apie džinus ir jų apsėdimus islame rašo El-Zein (2009). Jos knygoje daug dėmesio skiriama džinų ir žmonių panašumams. Daug informacijos apie darbe naudojamus terminus bei žodžių velnias, šėtonas ir džinai reikšmę randame islamo (Lewis, Mennage, Pellat, Schacht 1986) ir Korano (McAuliffe 2001) enciklopedijose. Apie šėtoną, džinus ir jų vaidmenį islamo kultūroje trumpai užsimena ir (Račius 2016) savo knygoje apie islamą. Taip pat ir (Schimmel 2001) įvade į islamą. Visi pateikti autoriai nagrinėja džinų egzistavimą, jų kontaktą su žmogumi ir apsėdimus.

Pateikiant faktus ir juos apibendrinant, naudojamas indukcinis tyrimo metodas, kurį taikant, su lyg kiekvienu skyriumi siekiama gilesnio temos supratimo ir visumos apibendrinimo.

Visi darbe naudojami terminai, asmenvardžiai ir vietovardžiai transliteruojami remiantis Annemarie Schimmel knygos apie islamą vertimu, kurį atliko Kazimieras Seibutis ir prie kurio pridėjo savo sudarytą arabiškų rašmenų perrašo lentelę (Schimmel 2001, 180). Vardai, pavadinimai ir terminai darbe pateikti pagal šioje knygoje rastus atitikmenis, išskyrus tose teksto vietose, kur pateikiama išnaša, ten naudojamas originalus cituojamas tekstas. Rašant arabiškų žodžių transliteraciją naudotasi Schimmel knygoje pateikta arabiškų rašmenų transliteracijos lentele (žr. priedas nr. 1). Tekste pateiktos Korano ištraukos yra paimtos iš pataisyto ir papildyto Korano leidimo lietuvių kalba (2010), kurį parengė S. Geda ir R. Jakubauskas. Vertimo fragmentas paimtas iš *Ṣaḥīḥ Muslim* hadisų knygos. (Imām Abul Hussain Muslim bin al-Hajjaj 2007, 6: 96-98)

1. Ibn Taimīja

Ibn Taimīja gimė 1263-ųjų sausio 22 dieną Harane (*Ḥarrān*).[1] Jis buvo žymiausias viduramžių hanbali mokyklos teologas, juristas ir vienas pačių įtakingiausių kraštutinio paraidiškumo šalininkų islamo teisės analuose (Schimmel 2001, 72).

Skirtinguose šaltiniuose galime rasti įvairių Ibn Taimījos vardo variantų. Islamo enciklopedijoje, pilnas autoriaus vardas yra Taḳī al-Dīn Aḥmad ibn Taymiyya. (Lewis, Mennage, Pellat, Schacht 1986, 3: 951) Esė apie džinus, skyriuje apie autorių, Ibn Taimījos vardas pateikiamas kaip Aḥmad ibn ʿAbdul-Ḥaleem ibn Taymiyyah (Ibn Taimīja 2007, 15).

Prieš prasidedant Mongolų invazijai Ibn Taimīja kartu su tėvu ir trimis broliais buvo priverstas bėgti iš gimtųjų žemių ir ieškoti prieglobsčio Damaske. Čia jo tėvas įsidarbino hanbalitų madrasoje[2], kurią lankė ir pats Ibn Taimīja. Vėliau jis užėmė tėvo vietą mokyklos direktoriaus kėdėje. Kiti jo giminės vyrai, dėdė Fakhr ad-Dīn (m. 1225) ir prosenelis (iš tėvo pusės) Madjd ad-Dīn (m. 1255), buvo gerai žinomi mokslininkai hanbalitų teisės mokyklose.[3] Ibn Taimīja taip pat dėstė Korano egzegezes Umajadų mečetėje.

Ibn Taimīja domėjosi įvairiomis Islamo studijomis, skaitė ir analizavo literatūrinius šaltinius susijusius su įvairiomis sektomis ir religijų atšakomis egzistavusiomis jo gyvenamuoju laikotarpiu. Didžiąją savo laiko ir pastangų dalį skyrė gindamas ortodoksiškojo Islamo poziciją prieš tuometinių religinių nukrypimų bangas, kurios siautėjo visoje Musulmonų bendruomenėje. (Ibn Taimīja 2007, 15) Dėl aštraus charakterio ir tvirtos pozicijos tikėjimo, politikos klausimais, Ibn Taimīja kelis sykius sėdėjo kalėjime. Mirė 1328-ųjų rugsėjo 26 dieną, sulaukęs 65 metų.

[1] Haranas – senovės miestas, anksčiau priklausęs Irakui. Dabar ši teritorija vadinama Orfa ir priklauso Turkijos Respublikai.

[2] Madrasa (arb. مدرسة) – arabų kilmės terminas, apibūdinantis švietimo institucijas.

[3] Hanbalitų mokykla – viena iš keturių sunitiškojo islamo teisės mokyklų.

2. Blogio pavidalai islamo kultūroje

Dar iki atsirandant islamui, arabų genčių apgyventose žemėse sklandė daug legendų ir mitų apie įvairias mistines, nakties metu atgimstančias būtybes. Apie jas buvo kuriamos ir iš kartos į kartą perduodamos dainos, istorijos, pasakos. Pranašui Muḥammadui apreiškus šventąjį Koraną ir jame paminėjus mistines dvasias, paaiškėjo, kad šios būtybės nėra tik vaizduotės vaisius. Jos realios, egzistuoja nuo pat pasaulio sukūrimo pradžios ir žmonės su jomis susiduria kone kiek vieną dieną, dažniausiai to net nežinodami ir nejausdami.

Dabartinėje islamo kultūroje ir arabų kalboje yra daug žodžių ir terminų, naudojamų norint apibūdinti anapusinį, dvasinį pasaulį. Kalbant apie blogąsias jėgas, paklydusias dvasias ir puolusius angelus, dažniausiai naudojami tokie žodžiai kaip velnias, šėtonas, demonas, džinai ir kt. Teisingos terminijos vartojimas gali tapti labai sudėtinga užduotimi, nes skirtingi autoriai pateikia skirtingus vertimo ir transkripcijos variantus. Vyrauja įvairios nuomonės apie šių būtybių panašumus bei skirtumus. Mokslininkų tarpe kyla įvairių diskusijų, kurių metu aiškinamasi koks ryšys sieja velnią bei džinus, ir ar džinai gali būti priskiriami prie puolusių angelų.

Šios skyriaus tikslas yra apibūdinti vienus iš dažniausiai Korane vartojamų velnio vardų *Iblis* ir *Šaiṭān* (Reynolds 2004, 680), ir išsiaiškinti ar jie vartojami kalbant apie tą pačią, ar apie dvi skirtingas mistines islamo būtybes. Skyriuje taip pat pristatomos islamo kultūroje egzistuojančios būtybės džinai (*džinn*), aptariami skirtingų autorių požiūriai, pateikiamos nuorodos apie džinus Korane ir ḥadīsuose. Siekiama išsiaiškinti, kaip jie atrodo, kur gyvena ir kaip apsireiškia žmonėms. Vertinami džinų ir žmonių, bei džinų ir angelų panašumai, skirtumai.

2.1. Velnias (*Iblis*) ir šėtonas (*Šaiṭān*)

Blogis ir velniai – tokie pat seni kaip ir mūsų pasaulis. Daugumoje religijų ir tikėjimų velnias laikomas pagrindiniu Dievo priešininku, nuolat kovojančiu dėl įtakos ir pripažinimo. Jo žinioje yra visi nusidėjėliai, piktadariai ir sukčiai. Beveik visose tradicijose ir tikėjimuose yra bent šiek tiek užsimenama apie pomirtinį, dvasinį

pasaulį (El-Zein 2009, xvi). Jame žmogus sulauks atlygio už gerus ir blogus darbus. Daugiau ar mažiau tikima, kad ši nematoma sfera (pomirtinis, dvasinis pasaulis) nuolatos sąveikauja su žmogumi ir jo pasauliu. (Ten pat, xvi) Velnias ir šėtonas laukia tų, kurie darė blogą ir nepakluso Dievo įsakymams, nors labai dažnai jis pats vilioja žmogų prasikalsti taip rinkdamas kuo didesnę savo pasekėjų ir garbintojų minią.

2.1.1. Žodžių morfologija

Pirmasis velnią apibūdinantis žodis *Šaiṭān* į lietuvių kalbą yra verčiamas kaip šėtonas (angl. *Satan*). Korane šio žodžio vienaskaita pavartota 70 kartų tiesiogiai ir 6 kartus netiesiogiai (4:117; 15:17; 22:3; 37:7; 43:36; 81:25). 18 kartų pavartota šio žodžio daugiskaita *Shayāṭīn* (McAuliffe 2001, 1: 524) Etimologiniu požiūriu žodis *Šaiṭān* kildinamas iš hebrajų kalbos žodžio *Sāṭān*. Pasak informacijos, kurią savo enciklopedijoje pateikia McAuliffe, anksčiau buvo manyta, kad šis žodis į arabų kalbą atkeliavo iš krikščioniškųjų kalbų, tačiau pastarosios ankstyvųjų Korano manuskriptų studijos kelia naujas hipotezes, kuriose aiškinamasi, kas galėjo įtakoti dabartinį šio arabiško žodžio tarimą. Manoma, kad tai gali būti susiję su nesutarimais dėl ankstyvosios arabų kalbos ortografijos. Iš pradžių žodis šėtonas buvo tariamas kaip *Sāṭān* arba *Shāṭān*. Pirmoji ilgoji a buvo tariama kaip *yāʾ*. Vėlesnės taisyklės nurodė, kad *yāʾ* negali pakeisti ilgosios balsės a žodžio viduryje, o tik žodžio gale, todėl dabar žodį tariame kaip *shayṭān*. (McAuliffe 2001, 1: 524; Puin 1999, 40) Islamo įvade, vertėjas K. Seibutis šį žodį šiek tiek sulietuvino ir užrašė kaip *Šaiṭān,* būtent toks šio žodžio variantas vartojamas šiame ir tolimesniuose skyriuose.

Tuo tarpu žodžio *Iblis* atitikmuo lietuvių kalboje yra velnias (angl. *Devil*). Šis žodis Korane vartojamas kiek mažiau, tik 11 kartų, visada kaip tikrinis daiktavardis (McAuliffe 2001, 1: 524). Diskusijų dėl šio žodžio kilmės beveik nekyla, bendru sutarimu yra teigiama, jog šis žodis kilęs iš graikų kalboje vartoto *diabolos (gr. διάβολος).* Velnias *Iblis* dar yra žinomas kaip Dievo priešas (*ʿaduww Allāh*) arba tiesiog priešas (*al-ʿaduww*).

Kaip minėta skyriaus pradžioje, kartais kyla nesutarimų, ar tai dvi savarankiškos būtybės ar viena, tik turinti dvi vardus. A. M. Schimmel *„Islamo įvade“* asmenvardžių ir vietovardžių rodyklėje randame Šėtoną, o nuorodose tekste jis jau

vadinamas Iblis. Toks autorės ir vertėjo žodžių pasirinkimas leidžia daryti išvadą, jog abu šie žodžiai naudojami kalbant apie vieną būtybę, o vardų skirtumus lemia skirtinga situacija, kurioje vartojamas žodis.

2.1.2. Velnias ir šėtonas Korane

Kuomet Dievas kūrė žemę, pragarą ir rojų, jis taip pat sukūrė ir iš molio nulipdė pirmąjį žmogų. Suteikęs jam gyvybę, jis įsakė visiems angelams nusilenkti prieš savo kūrinį. Vienas angelas, dabar žinomas kaip velnias *Iblis* ar šėtonas *Šaiṭān*, atsisakė paklusti Dievo įsakymui. *Iblis* buvo ištremtas iš Rojaus, nes atsisakė nusilenkti sukurtam Adomui. Dažniausiai aiškinama jį atsisakius nusilenkti kūriniui iš puikybės: *Iblis*, sukurtas iš ugnies ir nuo amžių pradžios klusniau už kitus angelus tarnavęs Dievui ir jį garbinęs, tarėsi esą viršesnis už Adomą, kuris buvo nulipdytas iš molio. (Schimmel 2001, 97) Šis įvykis minimas Korano 15 sūroje, kurioje Dievas prakeikia velnią už tokį jo akiplėšiškumą.:

(30) Ir lenkėsi angelai visi kaip vienas, (31) išskyrus *Iblisą*. Jis atsisakė būti su tais kurie lenkiasi. (32) Tarė Jis: „O *Iblisai*! Kas tau yra, kad tu ne su tais, kurie lenkiasi?“ (33) Tarė jis: „Aš nesilenksiu žmogui, kurį Tu sukūrei iš sauso skambančio molio, įvilkto į pavidalą.“ (34) Tarė Jis: „Dink iš čia! Juk tu – apmėtomas akmenimis. (35) Ir iš ties virš tavęs prakeiksmas iki Teismo dienos!“

Koranas (15:30-35)

Vis dėl to islamo mistikų nuomone, tokį Ibliso atisakymą vykdyti Dievo valią, nusilenkti, galima laikyti ne puikavimusi ar nepaklusnumu, o priešingai pernelyg dideliu principingumu ir uoliu Dievo vienybės (*tawḥīd*) principo laikymusi. Iblisui atrodė nesuprantama ir neleistina garbinti dar kažką, be Visagalio. Degdamas meile Dievui, jis verčiau sutinka kentėti ir užsitraukti prakeiksmą, negu sulaužyti amžinąjį Dievo priesaką paklusti tik Jam vienam (Schimmel 2001, 98). Šią velnio pasipriešinimo visatos kūrėjui istoriją, nutikusią rojuje, kurią aprašo Koranas, randame ir krikščionių tradicijoje. (Lewis, Menage, Pellat, Schacht 1986, 3: 668) Vėliau Dievas skiria velniui užduotį: vesti žmones iš kelio taip išaiškinant visus

silpnavalius ir netikinčiuosius. Velnias sugundo Adomą ir Ievą, pirmuosius Žemės žmones, suvalgyti uždraustojo vaisiaus ir nusikalsti prieš Dievą.

(120) Ir pašnibždėjo jam šėtonas, jis sakė: „O *Adamai* (Adomai), ar neparodžius tau amžinybės medžio ir valdžios nuolatinės?“

Koranas (20:120)

Šis ajatas įrodo, kad velnias, šėtonas sugundo pirmuosius žmones ir jie padaro nuodėmę – paragauja uždraustojo medžio vaisiaus. Už tokį nepaklusnumą Dievas išmeta pirmąjį vyrą ir moterį iš rojaus.

Kaip jau minėta šio skyriaus pradžioje, velnias apsireiškia jau pirmosiomis pasaulio sukūrimo dienomis ir atskleidžia savo aikštingą charakterį. Pirmą kartą kai atsisako nusilenkti, antrą kartą kai sugundo Adomą ir Ievą paragauti obuolio nuo uždraustojo medžio rojuje. (Lewis, Menage, Pellat, Schacht 1986, 3: 668) Šis pirmasis velnio gundymas įrodo, kad jau nuo pirmųjų pasaulio sukūrimo dienų žmogus nuolatos balansuoja tarp gėrio ir blogio. Vis dėl to derėtų nepamiršti, kad balansuodamas tarp Dievo ir velnio, žmogus visada turi teisę rinktis ir priimti teisingą sprendimą.

2.1.3. Skirtingi velnio vardai ir jų reikšmės

Kiekvienas iš skirtingų velnio vardų nurodo kokį vaidmenį vienoje ar kitoje situacijoje jis vaidina. Kai jis maištingas ir pasipriešina Dievo įsakymui nusilenkti prieš pirmąjį žmogų naudojamas žodis *Iblis.* Kai jis gundytojas, skatinantis Adomą nusidėti, jis - *Šaiṭān*. (Reynolds 2004, 680) Abu šie vardai yra naudojami kalbant apie vieną būtybę, žodį parenkant pagal atitinkamą situaciją ir velnio vaidmenį.

2.1.4. Prigimtinės velnio savybės

Korano enciklopedijoje, autorė McAuliffe išskiria skirtingas savybes, kuriomis Korane pasireiškia šėtonas ir kokią įtaką jis daro žmogui.

a) Jis gali sukelti baimę;

Tik šėtonas gąsdina jus savo pagalbininkais. Bet nebijokite jų, o bijokit Manęs, jeigu esate tikintys! *(Koranas 3:175)*

b) Priversti nusikalsti ir suklupti;

Ir privertė juos šėtonas suklupti ties juo ir išvedė juos iš tenai, kur jie buvo. Ir Mes tarėm: „Kriskite (būdami) priešai vienas kitam! Jums buvimo ir naudos vieta žemėje iki tam tikro laiko*“. (Koranas 2:36)*

Iš tiesų tie iš jūsiškių, kurie nusisuko, tądien, kuomet susidūrė du būriai, – juos privertė suklupti šėtonas dėl tam tikrų jų poelgių. Allachas jiems jau atleido, – juk Allachas – Atleidžiantis, Romus! *(Koranas 3:155)*

c) Išvesti iš kelio;

Negi nematei tų, kurie tvirtina, esą patikėjo tuo, kas tau atsiųsta ir kas atsiųsta iki tavęs, bet geidžia kreiptis į *taghutą*, kad jis nuteistų tuomet, kai jiems įsakyta juo netikėti? Ir šėtonas nori nustumti juos į didelį paklydimą. *(Koranas 4:60)*

d) Kurstyti tarpusavio priešiškumą ir neapykantą;

Šėtonas trokšta sukurstyti tarp jūsų nesantaiką ir neapykantą su vynu ir azartiniais žaidimais, ir nukreipti jus nuo Allacho paminėjimo ir nuo maldos. Argi nustosite tai darę? *(Koranas 5:91)*

e) Priversti užmiršti;

O kuomet pamatysi tuos, kurie panyra į tuščiažodžiavimus apie Mūsų ženklus, nusigręžk nuo jų, kol jie nepanirs į kokį nors kitą pasakojimą. Ir jeigu šėtonas privers tave užmiršti apie tai, tau tu (pats) po priminimo nesėdėk su neteisingais žmonėmis. *(Koranas 6:68)*

Ir tarė jis tam iš judviejų, apie kurį manė, kad jis išsigelbės: „Primink apie mane savo šeimininkui!“ Tačiau privertė jį šėtonas užmiršt, kad apie jį primintų savo šeimininkui; ir praleido jis kalėjime keletą metų. *(Koranas 12:42)*

Jis tarė: „Žinai, kai mes pasislėpėm prie uolos, tada aš pamiršau žuvį. Pamiršti mane privertė tik šėtonas, kad aš neatsiminčiau, ir jinai nuplaukė savo keliu jūron stebuklingu būdu.“ *(Koranas 18:63)*

f) Gundyti ir vilioti;

O sūnūs Adomo! Neleiskite šėtonui suvedžioti jūsų, kaip jis išvedė jūsų gimdytojus iš Rojaus, nutraukęs nuo jų drabužius, kad parodytų jiems jų gėdingas vietas. Juk jis ir jo sambūris mato jus iš tenai, iš kur jūs nematot. Iš tiesų Mes padarėme šėtonus globėjais tų, kurie netiki! *(Koranas 7:27)*

Iš tiesų tiems, kurie atsuko nugaras po to, kai paaiškėjo jiems tiesioginis vadovavimas, šėtonas išgrąžino ir pažadėjo jiems (kitokį gyvenimą). *(Koranas 47:25)*

g) Išprovokuoti kivirčus ir nesantaiką;

Ir sakyk mano vergams, kad jie pasakotų tai, kas geresnio; iš tiesų šėtonas sieja tarp jų nesantaiką iš tiesų šėtonas žmogui – atviras priešas! *(Koranas 17:53)*

Pats iš savęs Šėtonas yra niekšiškas ir bjaurus. (McAuliffe 2001, 1:526) Jam palankiose situacijose jis gali apsimesti žmogaus draugu ir patikėtiniu, bet derėtų nepamiršti, kad jo tikslai nėra geri ar naudingi žmogui. Veidmainiaudamas ar siekdamas naudos jis gali būti:

a) Netikinčiųjų draugas ir kompanionas;

O tie, kurie leidžia savo turtus norėdami tik pasirodyti prieš žmones ir netiki nei Allachą, nei Paskutiniąją dieną. O tie, kurių draugas šėtonas, tai netikęs jis jiems draugas! *(Koranas 4:38)*

b) Akivaizdus oponentas;

(20) Ir pašnibždėjo jiems šėtonas, kad apnuogintų gėdingas vietas, nors tai buvo paslėpta nuo jų, ir tarė: „Uždraudė jums jūsų Viešpats šį medį tik todėl, kad jūs nebūtumėte angelai arba netaptumėt amžini.“ (21) ir prisiekė jis jiems: „Iš tiesų aš jums – geras patarėjas.“ (22) Taip išvedė jis juos savo vilionėmis. O kuomet jie paragavo medžio, pasirodė jiems jų gėdingos vietos, ir pradėjo jie dengti save Rojaus lapais. Ir pašaukė juos Viešpats: „Negi Aš neuždraudžiau jums šito medžio ir nesakiau jums, kad šėtonas jums – aiškus priešas?“ *(Koranas 7:20-22)*

Ir sakyk mano vergams, kad jie pasakotų tai, kas geresnio; iš tiesų šėtonas sieja tarp jų nesantaiką iš tiesų šėtonas žmogui – atviras priešas! *(Koranas 17:53)*

Ir teneatitraukia nuo jūsų šėtonas, juk jis jums aiškus priešas. *(Koranas 43:62)*

c) Priešas;

Tarė jis: „O sūneli, nepasakok savo regėjimo savo broliams, jie sugalvos prieš tave kokią gudrybę. Juk šėtonas žmogui yra aiškus priešas! *(Koranas 12:5)*

d) Su Šėtonu taip pat siejamos įvairios apgavystės, klasta, niekšybės;

Tie, kurie patikėjo, kaunasi Allacho kelyje, o tie, kurie netiki, kaunasi *Taghuto* kelyje. Kaukitės gi su šėtono sėbrais; juk šėtono žabangai silpni! *(Koranas 4:76)*

O jūs, kurie patikėjote! Vynas (svaigalai), azartiniai žaidimai, gyvuliai paaukoti stabams, būrimas strėlių laidymu – niekšybės, šėtono išmonė. Tai šalinkitės šito, – galbūt tapsite laimingi! *(Koranas 5:90)*

e) Taip pat pasišlykštėjimas.

Štai Jis užtraukė jus snauduliu, kaip saugumo ženklu nuo Jo ir nuleido jums iš dangaus vandenį, kad apvalytų jus juo ir pašalintų nuo jūsų šėtono šlykštybę ir kad sustiprintų jūsų širdis ir sutvirtintu šituo jūsų pėdas. *(Koranas 8:11)*

Visos šios Korano ištraukos įrodo, kad velnias, šėtonas islamo kultūroje yra apibūdinamas kaip savanaudis, blogas padaras, kurio pagrindinis tikslas yra kenkti žmogui, skatinant jį nepaklusti Dievo įsakymams. Jis taip pat yra atsakingas už žmonių priklausomybes (alkoholio vartojimą) ir pasitaikančias pagundas (azartinius lošimus, bandymus nuspėti ateitį, būrimą).

2.1.5. Velnio ryšys su žmogumi

Musulmonų (ypač arabų) liaudies tikėjimuose velniai neretai matomi kaip magų, pranašautojų ir poetų įkvepėjai, galintys įgyti žmogišką pavidalą. (Račius 2016, 37) o jeigu koks nors mirtingasis bando jam pataikauti, pvz. atlikdamas įvairius burtus, užkalbėjimo ritualus, sakydamas priesaikas, užsiimdamas juodąją magija ir taip pelno

jo malonę, šėtonas išpildo visus slapčiausius žmogaus troškimus. Visi tokie šventvagiški veiksmai yra tarsi kyšis Šėtonui. Ibn Taimīja sulygina tai su tokiais mainais, kuomet vienas žmogus sumoka kitam už užsakytą žmogžudystę.

Savo knygoje apie islamą, Račius Šėtoną apibūdina kaip „tikratikių priešą“, kuriam talkininkauja ir pataikauja jo vaikų kariauna (bevalės, besielės būtybės, kurios nusibaigs tik kartu su savo valdovu Šėtonu). (Račius 2016, 37) Vis dėl to, tekste randame vienas kitam prieštaraujančių teiginių. Vienoje pastraipos dalyje autorius teigia, jog: Šėtonas žmonėms neturi jokios galios, t.y. kiekvienas Šėtono gundomas žmogus, turėdamas laisvą valią, gali pasirinkti, ar sekti Dievu, ar Šėtonu. (Ten pat, 36) O vėliau pateikia tam prieštaraujantį teiginį: Šėtonas veikia kasdieniniame žmogaus gyvenime, be to, jis turi įtakos ir sapnams: blogi sapnai esą kyla iš Šėtono. (Ten pat, 36) Dar prideda, jog žiovulys ḥadīsuose taip pat siejamas su Šėtonu, todėl jį reikia tramdyti. (Ten pat, 36) Šie teiginiai gali kelti abejonių, ar vis dėl to Šėtonas turi įtakos žmogui. Schimmel savo knygoje teigia, jog: *Iblis* yra žmogaus priešas, kuris vis dėl to niekada nepraranda tam tikro ryšio su juodu sukūrusiu Dievu. (Schimmel 2001, 98)

Vis tik remiantis Koranu ir ten pateiktais velnio apibūdinimais, galime daryti išvadą, jog velnias ir šėtonas yra ta pati būtybė, kuriai priskiriama daug neigiamų savybių (gundymas, viliojimas, niekšybių krėtimas ir pan.). Pagrindinė jo užduotis, kurią jam davė Dievas, yra gundyti ir vesti iš kelio tikinčiuosius, juos kiršinti. Vis dėl to, kiekvienas stipriai tikintis žmogus turėtų sugebėti jam atsispirti ir nepakliūti į velnio, šėtono spendžiamus spąstus. Kiekvienas musulmonas, kasdieniame gyvenime besivadovaujantis Koranu ir sekdamas pranašo mokymus turėtų sugebėti atsispirti velnio vilionėms.

2.2. Džinai

Džinais islame yra vadinamos iš bedūmės ugnies sukurtos dvasios, turinčios oro ar ugnies kūną ir galinčios keisti pavidalą (Schimmel 2001, 202). Senovės Arabijoje juos laikė gamtos dvasiomis, įkvepiančiomis pranašus ir poetus (Ten pat, 97). Apie jas kūrė įvairias istorijas, dainavo dainas. Buvo tikima, jog jie apsigyvena apleistuose

namuose, kartais klajoja dykumose ir užpuola keliautojus. Jie galėdavo pasiversti įvairiais gyvūnais ir pasirodyti žmonėms.

Dar ir dabar ši tema išlieka gana populiari, nors didžioji dalis vakarų mokslininkų sumenkina džinų egzistavimą tai priskirdami erezijoms, pasakoms, folklorui, animizmui. Vis dėl to, džinai ir islamas yra du tarpusavyje glaudžiai susiję dalykai. Remdamiesi Kurano ištaromis ir chadysais musulmonai tiki, kad džinai gimsta, sensta ir miršta, maitinasi ir gyvena socialiai, jie yra sielą ir laisvą valią turinčios būtybės, gyvenančios žemėje šalia žmonių, bet dėl savo ypatingos substancijos yra nematomos. (Račius 2016, 36) Džinus ir jų egzistavimą būtina nagrinėti norint geriau pažinti ir suprasti musulmoniškų kraštų kultūrą bei papročius.

2.2.1. Žodžio morfologija ir džinų kilmė

Pats žodis *džinn* yra kilęs iš veiksmažodžio *janna*, kuris reiškia slėptis (angl. *Hide*). (Ibn Taimīja 2007, 17) Kartais literatūroje taip pat vartojamas žodis *jinnī* arba *jann*. Pastarasis gali būti naudojamas kaip žodžio daugiskaita ir vienaskaita.

Savo knygoje apie musulmonus ir islamą, politologas ir islamo tyrinėtojas Egdūnas Račius, džiną įvardija kaip vieną iš islamo kosmologinę hierarchiją sudarančių būtybių, Dievo kūrinį, sukurtą po angelo, bet prieš žmogų. (Račius 2016, 35). Autorius taip pat pamini, jog Korano komentatoriai, kalbėdami apie džinus, labai dažnai pamini dvis skirtingas substancijas, iš kurių Dievas sukūrė džinus: „iš karšto vėjo ugnies (15:27)[4] arba „iš bedūmės ugnies“ (55:15). Abiem atvejais pasakoma, kad džinai sukurti iš ugnies, bet kartu nurodoma, kad ta ugnis nėra gamtoje randama ugnis. Tai leidžia daryti išvadą, kad džinai sukurti iš itin karštos, (galbūt nežemiškos kilmės) bedūmės, arba grynosios, ugnies. (Ten pat, 36) Tokia informaciją savo esė pateikia ir Ibn Taimīja.

[4] Papildytame lietuviškame Korano vertimo variante „karšto vėjo ugnis“ išversta kaip „svilinanti“. (2010. *Koranas: literatūrinis prasmių vertimas*, vert. Romas Jakubauskas, Sigitas Geda, Vilnius: Obuolys)

2.2.2. Džinai Korane

Džinais Korane yra apibūdinamos mistinės būtybės, kurioms kaip ir žmonėms, Muḥammadas apreiškė Dievo žodį:

(26) Ir Mes jau sukūrėme žmogų iš sauso skambančio molio, įvilkto į pavidalą. (27) Ir džinus Mes sukūrėm anksčiau iš svilinančios ugnies.

Koranas (15: 26-27)

Al-jinn yra pavadinta ir 72-oji Korano sūra.

Yra tikima, jog džinai, klausydamiesi kaip pranašas jiems apreiškė Koraną, taip pat sudarė su juo ir karinę priesaiką. Negana to, yra pasakojama, kad džinai paprašė Muḥammado specialiai jiems ir jų gyvuliams skirti maistą, o pranašas atsakė, jog „Jums tenka kiekvienas kaulas ant kurio buvo paminėtas Alacho vardas ir kiekvienas jų bus padengtas mėsa daugiau nei reikia, o jūsų gyvuliams teks mėšlas kaip jų pašaras.“ Dėl šios priežasties Islamo išpažinėjams yra draudžiama naudoti kaulus ir gyvulių mėšlą valymo tikslams. Jie yra skirti džinams. (*Ṣaḥīḥ Muslim* ir kitos ḥadīsų knygos). Esant reikalui, ḥadīsuose yra rekomenduojama naudoti mažus akmenukus ar žvirgždą.

Tai, jog Muḥammadas buvo siųstas tiek žmonijai tiek džinams, yra fundamentalus principas, kurį pripažįsta pranašo sekėjai (*ṣaḥābah*), juos sekusi doroji karta ir visi islamiškųjų mokyklų mokslininkai. (Ibn Taimīja 2007, 18) Dabar, didžioji dauguma visų islamo išpažinėju tiki džinų egzistavimu ir pripažįsta, jog Dievas jiems atsiuntė pranašą. Tik kelios ortodoksiškojo islamo sektos (pvz. jahmitai (*jahmites*) ir mutazilitai (*muʿtazilites*)) nepritaria tokiai nuomonei. Kai kurios sektos netiki ne tik džinais, bet ir angelais, prisikėlimu, Dievo žmonėms siųstais pranašais ir kt. Islamo mokslininkų tarpe, beveik visi pripažįsta džinų egzistavimą, o tie kurie jį neigia, neturiu rimtų įrodymų pagrįsti savo prieštaravimams ir abejonėms. Tarp graikų filosofinių mokyklų, tik epikūrininkai tvirtina, jog tokios būtybės kaip džinai neegzistuoja, o net jei jie ir būtų, sunku patikėti, jog gebėtų įgauti žmogaus pavidalą ar su juo komunikuoti. Tuo tarpu žymieji filosofai Platonas ir Aristotelis palaikė daugumos nuomonę, kad demonai egzistuoja ir yra mirties sielos. Jų nuomone

kiekvienas žmogus turi po demoną, kuris lydi jį gyvenime ir po mirties. (Ibn Taimīja 2007, 30; Hastings, Selbie, Gray 1908, 4: 593-594)

Ibn Taimījos esė teigiama, jog tie, kurie prieštarauja džinų egzistavimui dažniausiai neturi jokių tvirtų argumentų, galinčių patvirtinti jų abejones. Dažniausiai tokie mokslininkai net nesusiduria su tiesioginiais dvasinio pasaulio įrodymais. Kaip pavyzdį autorius pateikia medicinos daktarus ir profesorius, kurie, susidurdami su ligomis gydo tik žmogaus fizinį kūną ir visiškai ignoruoja bet kokius pašalinius veiksnius, kurie galėtų sukelti problemų dvasinei žmogaus būsenai ar jo pasąmonės veiklai. Vis dėl to, reikia pripažinti, kad islamo išpažinėjai, remdamiesi pranašo žodžiais, žino, jog džinai gali įtakoti jų psichinę būklę ir savijautą, ir jog kartais, tradicinė medicina gali būti bevaisė.

Įrodymų apie antgamtines būtybes yra daugumoje pranašų pasakojimų. Džinų, velnio egzistavimas laikomas tokiu pat nenuginčijamu faktu kaip ir Muḥammado gyvenimas Mekoje, jo kelionė į Mediną, šventojo Korano ir Islamo teisės apreiškimas, jo stebuklai, ateities ir praeities įvykių atskleidimas, kuris buvo įmanomas tik dėka Dievo apreiškimų. Kitose abraomiškose religijose – krikščionybėje ir judaizme, džinų, angelų, pranašų egzistavimas suprantamas gana panašiai.

Ibn Taimījos esė apie džinus teigiama, kad pastarieji yra protingos ir sumanios būtybės, tačiau kartais yra pernelyg žiaurūs savo skriaudėjams. Korane teigiama, jog:

(27) Ir džinus Mes sukūrėm anksčiau iš svilinančios ugnies.

Koranas (15:27)

Ši citata parodo, jog džinų negalime priskirti prie puolusių angelų, kadangi pastarieji, kaip teigiama pranašo mokymuose (ḥadīsuose), buvo sukurti iš šviesos. Kaip jau minėta šio skyriaus pradžioje, Muḥammadas apreiškė jiems Koraną ir nurodė, kaip dera ir nedera elgtis kasdieniame gyvenime. Dėl šios priežasties, žmonės turi gerbti džinus ir elgtis su jais kaip su sau lygiais. Jei šie nusikalsta ir prasižengia, žmonės privalo įspėti džinus jei šie daro blogą bausti juos kaip mokė Dievas ir jo pranašas.

2.2.3. Džinų apgyventos teritorijos

Džinai gyvena paralelioje visatoje, kuri, žmogui būnant sveikos psichinės būklės, yra nematoma. Dažniausiai jie apsistoja įvairiuose žmonių apleistuose pastatuose arba atvirose teritorijose (laukuose, pievose, dykumose). Su jais taip pat galima susidurti užterštose teritorijose tokiose kaip vieši tualetai, šiukšlių sąvartynai, kartais jie gyvena kapinėse. (Ibn Taimīja 2007, 21) Labai dažnai, dėl tokioms vietoms būdingos energijos, mistikai ir sektantai čia atlieka įvairias šėtoniškas apeigas ir ritualus. Įvairūs asketai ir eretikai renkasi tokias vietas nes čia gali bendrauti su velniu ir piktosiomis dvasiomis. Pasak ḥadīsų, tokiose vietose, kuriose galimai yra velnių ir džinų, draudžiama atlikinėti meldimosi ritualus. Nors nėra minima, kad džinai gali gyventi kupranugarių aptvaruose, čia melstis taip pat draudžiama.

Afrikoje tikima, kad džinai gyvena po žeme, žarijose, pelenuose, drenažuose, laiptinėse, išvietėse. Deltoje prie Egipto krantų jie apsistoja nebenaudojamuose vandens pakėlimo ratuose (čia gyvenantys džinai, užpuldami žmones įmeta juos į vandens kanalus arba šulinius). (Trittonas 1934, 718)

Dažniausiai džinai pasirodo tamsiu paros metu. Dėl šios priežasties, islamo tradicijoje, Ṣaḥīḥ Buchārī ir Saḥīḥ Muslim ḥadīsų rinkiniuose yra istorijų, kurios ragina naktį užsirakinti duris, neleisti vaikų į kiemą, užgesinti šviesas, kad jokie džinai ir velniai nepatektų į namus. Taip pat rekomenduojama tvirtai užsukti stiklainius bei uždaryti vandens gertuves. Vakariečiams tokie papročiai atrodo atgyvena ir prasimanymai, tačiau islamo išpažinėjams tai iš kartos į kartą perduodama išmintis.

2.2.4. Skirtingos džinų rūšys ir pavidalai

Savo straipsnyje apie dvasias ir demonus arabų apgyventose teritorijose, A. S. Trittonas išskiria kelias dažniausiai pasitaikančias džinų rūšis ir jų pavadinimus:

1) *Ghūl* – pavadinimas, kilęs iš žodžio naikinti. Vartojamas kalbant apie piktus, naikinančius, niokojančius džinus, kurie gali įgauti bet kokį pavidalą bei drabužius, tačiau vietoj pėdų jie visada turi kanopas.

2) *ʿifrīt* – manoma, jog šis žodžio šaknis kilusi iš žodžio nugalėti, įveikti. Taip vadinami galingi, stiprūs džinai ir dvasios.
3) *Siʿlāt* – dažniausiai nurodo moteriškos giminės džinus. Kitos gana dažnos šio žodžio formos yra *siʿlat* ir *siʿlā*. Kyla įvairių diskusijų, ar šis žodis gali būti naudojamas nurodant giminę, nes mokslininkų tarpe yra manančių, jog *siʿlāt* skirtas būtent vyriškai giminei, o *thiʿlāt* – moteriškai. Šie džinai dažnai apsimeta žmonėmis, tačiau būna labai nesimpatiški, apaugę tankiais plaukais.
4) *Rūḥ* – naudojamas apibūdinant džinus, kurie dažniausiai užpuola vaikus.
5) *Shiḳḳ* – apibūdina tokias būtybes, kurie yra pusiau džinai pusiau žmonės. Jų taikinys – vieniši, pavieniai keliautojai.
6) *ʿāmir* – vadinamas džinas, kuris apsigyvena žmonių namuose, arba visai šalia jų. Šios rūšies džinai labai dažnai įsikūnija į gyvates.

Vis dėl to, nors egzistuoja tokie skirtingi džinų pavadinimai, nei vienas iš jų nėra moksliškai tikslus ir patikimas.

Kasdieniniame gyvenime džinai apsireiškia įvairių gyvūnų pavidalais. Jie dažnai įsikūnija į gyvates, skorpionus, kupranugarius, karves, ožkas, avis, arklius, mulus, asilus, kartais ir paukščius. (Ibn Taimīja 2007, 52) Apie džinus, apsimetančius gyvatėmis randame daug įrodymų ḥadīsuose. Pavyzdžiui *Ṣaḥīḥ Muslim* ḥadīsų rinkinyje randame štai tokį pasakojimą apie gyvates, kuris dar syk paliudija, kad apie džinus ir velnią buvo užsimenama jau Muḥammado laikais:

Abu as-Saʾib (išlaisvintasis vergas Hishamas ibn Zahra) pasakojo: „Kartą aš lankiausi pas Abu Saʿeedą al-Khudri jo namuose ir radau jį besimeldžiantį. Prisėdau palaukti kol šis baigs maldą. Laukdamas išgirdau kažką šnarant namo kampe, todėl atsisukau pasižiūrėti kas tai galėtų būti. Mano nuostabai tai buvo gyvatė. Aš sugriebiau tą gyvatę norėdamas ją nužudyti, bet Abu Saʿeedas liepė man prisėsti ir aš prisėdau. Kai gyvatė paliko namus Abu Saʿeedas parodė pirštu į šalia stovintį namą ir pradėjo pasakoti: „Vienas mūsų vyrų, kuris buvo tik ką vedęs, kitados gyveno šiame name. Jis išvyko su Alacho pranašu kautis Griovio mūšyje. Sykį jaunasis vyras pasiprašė pranašo leidimo grįžti pas savo žmoną ir kartą pranašas jam leido, bet pasakė: „Pasiimk savo ginklus su savimi, nes aš nepasitikiu Kureišitų gentimi (*Banū*

Kuraiš)[5]“. Vyras pasiėmė savo ginklus su savimi ir grįžęs namo rado savo žmoną stovinčia namo tarpduryje. Jį apėmė baisus pavydas ir jis norėjo ją nužudyti (nes žmona stovėjo menkai prisidengusi ir jis manė jog ji yra pasiruošusi vilioti svetimus vyrus). Žmona greit jam sušuko: „Sulaikyk savo ietį ir užeik į vidų, pamatysi kas mane išvarė“. Užėjęs į namą vyras rado didžiulę gyvatę, susirangiusią ant jo lovos. Jis metė savo ietį ir padūrė gyvatę. Jis išnešė padurtą gyvatę į kiemą, bet ši jį apsivijo ir nebuvo aišku kuris jų mirė pirmas, ar jaunasis vyras ar gyvatė. Vėliau, papasakojus apie šį įvykį pranašui mes prašėme jo melstis Alachui ir sugrąžinti jaunąjį vyrą į gyvųjų tarpą tarp mūsų. Pranašas pasakė: „Iš tiesų, Medinoje yra grupė džinų, kurie tapo musulmonais, todėl tie, kurie savo namuose pamatys besirangančią gyvatę, turi jos paprašyti išeiti tris kartus. Jei po to ji dar pasirodo, žmogus gali ją užmušti, nes toji gyvatė iš tiesų yra velnias.“

(Ṣaḥīḥ Muslim, 6: 96-98)

Šis ir kiti panašūs ḥadīsai, kuriuose kalbama apie džinus įrodo, kad pastarieji gali įgauti įvairias formas. (Bilal Philips 2007, 50) Apie džinų išvaizdą, savo straipsnyje užsimindamas A. S. Trittonas, pamini, jog džinai turi vieną ypatingą požymį, jų akys yra išsidėsčiusios vertikaliai, ne horizontaliai, kaip pas žmones. (Tritton 1934, 717) Be džinų, pasirodančių gyvatėse, yra manoma, kad kartais jie gali pasirodyti kaip juodą kailį turintys šunys. Su juodu šunimi taip pat siejamas ir velnias, šėtonas.

Priešingai nei islame, graikų mitologijoje gyvatės ir žalčiai laikomi gėrio, sveikatos nešėjais ir pranašais. Dėl šios priežasties šių laikų medicinos simboliu yra laikoma Asklepijo[6] lazda ant kurios puikuojasi dvi susisukusios gyvatės (žalčiai).

[5] Gentis, kuriai priklausė *Banū Hāšim* klanas, kuriame maždaug 570 metais gimė pranašas Muḥammadas. Šiam klanui taip pat priklausė dauguma to meto Mekos aukštuomenės narių (Schimmel 2001, 21).

[6] Asklepijas – medicinos ir gydimo dievas graikų mitologijoje.

2.2.5. Džinų ryšys su velniu ir angelais

Ypatingai daug diskusijų mokslininkų tarpe atsiranda tuomet, kai stengiamasi atsakyti į klausimą ar velnias yra puolęs angelas, džinas, ar nei vienas iš dviejų paminėtų būtybių. A. M. Schimmel savo knygoje teigia, jog Iblis, velnias, nelabasis, laikomas puolusiu angelu ar džinu, nes, pasak Korano, jis, kaip ir džinas, irgi yra sukurtas iš ugnies. (Schimmel 2001, 97) Tuo tarpu E. Račius rašydamas apie džinų ir angelų kilmę teigia, jog: angelai Dievo buvo sukurti iš šviesos (*nūr*), tuo tarpu iš ugnies (*nar*) buvo sukurti džinai. (Račius 2016, 36) Šis citata leidžia daryti išvadą, kad Schimmel teiginys prieštarauja pats sau, velnias negali būti laikomas puolusiu angelu, nes jis nėra angelas, bet jis nėra ir džinas.

Analizuoti angelus yra kur kas paprasčiau nei džinus. Angelai yra geri, gražūs, universalūs ir visada paklūstantys Dievui. Jų prigimtyje ir egzistavime nėra jokių paradoksų, prieštaravimų. (El-Zein 2009, x-xi) Sukurti iš šviesos angelai laikomi tyrais, gerai, nešančiais laimę ir santarvę. Kai kuriose religijose, kuriose tikima angelų egzistavimu manoma, kad kiekvienas žmogus turi savo angelą sargą, lydintį jį nuo pat gimimo iki mirties.

Svarbu paminėti, kad džinai islame nėra laikomi demonais, angelų priešais. Iš tiesų jie priskiriami trečiai būtybių kategorija, jie skiriasi nuo angelų bei demonų.

Nagrinėdamas šį klausimą Ibn Taimīja cituoja ḥadīsą, kuriame pranašo žmona teigia, kad angelai sukurti iš šviesos ir būtent todėl jei negali būti prilyginami džinams, kurie yra sukurti iš ugnies.

Vakarų mokslininkai dažnai praleidžia ir nepaliečia temos apie džinus, visa džinų egzistavimo idėja yra laikoma primityvumu, animizmu, prietarais. (El-Zein 2009, ix) Tuo tarpu šiuolaikiniai arabų kraštų, islamo mokslininkai džinus laiko tikėjimo dalimi, kurios nevalia nepaisyti, ypač dėl to, kad apie juos rašoma Korane ir minima pranašo Muḥammado pamokymuose.

2.2.6. Džinai ir žmonės

Pagrindinis džinų ir žmonių panašumas yra tas, jog, kaip jau minėta ankstesniuose skyriuose, pranašas Muḥammadas jiems apreiškė Koraną. Dėl šios priežasties, džinai ir žmonės turi vienodas jiems galiojančias taisykles ir elgesio normas.

Kadangi džinai turi laisvą sielą ir laisvą valią, jie, kaip ir žmonės, bus teisiami Visuotinio teismo dieną (*jaum ad dyn*) (Račius 2016, 36) Tai yra vienas esminių žmonių ir džinų panašumų, kurį savo knygoje pamini ir Amira El-Zein. Autorė išskiria dar kelis džinų ir žmonių panašumus:

1) Džinai ir žmonės yra vienodai atsakingumą prieš Dievą ir prieš kitą tikintįjį musulmoną.
2) Žmonės ir džinai seka Korano mokymą.
3) Žmonių ir džinų laukia pomirtinis gyvenimas.

Apibendrinat galima teigti, kad velnias islamo kultūroje pasireiškia keliais pavidalais ir vardais. Šėtonas (*Šaiṭān*) ir velnias (*Iblis*) nors ir būdami du skirtingi, vienas su nuo kito morfologiškai besiskiriantys žodžiai, iš esmės reiškia vieną ir tą pačią piktą, klastingą, Dievui nepaklūstančią būtybę. Kaip jau minėta skyriaus pradžioje, žodžio *Šaiṭān* ar *Iblis* pasirinkimą lemia velnio vaidmuo skirtingose situacijose, kuomet kalbama, rašoma apie jo maištingumą ir nepaklusnumą, derėtų rinktis žodį *Iblis*, kai norima pabrėžti sumanumą, mokėjimą įsiteikti, sugundyti ir vilioti, reikėtų vartoti žodį *Šaiṭān*.

Prieiti vieningos nuomonės ar džinai ir velnias, šėtonas yra tas pats, labai sunku ar net gi neįmanoma. A.S. Trittonas savo darbe, išskirdamas džinų tipus teigia, jog žodis *shayṭān* labai dažnai vartojamas ta pačia prasme kaip ir žodis *jinn*, bet tai neįrodo, jog šios būtybės yra vienodos. Tuo tarpu kiti tekste pateikti džinus apibūdinantys ir klasifikuojantys žodžiai leidžia daryti išvadą, kad velnias ir šėtonas yra viena būtybė, islamo kultūroje suvokiama kaip vienas vienetas, o džinai, gali būti skirtingi, geri, pikti, draugiški, paklusnūs, aikštingi ir kenkiantys. Dėl tokios jų įvairovės galima daryti išvadą, kad jų pasaulyje ir labai daug ir labai skirtingų, o štai Dievo priešininkas velnias yra vienas. Kitas svarbus šiame skyriuje nagrinėtas džinų ir

angelų sulyginimas yra netikslus. Kaip teigiama ḥadīsuose, angelai yra iš šviesos, o Korane džinai ir ugnies, todėl šios dvi būtybės tarpusavyje nėra susijusios.

3. Piktųjų dvasių įtaka žmonėms

Diskutuojant apie piktųjų dvasių egzistavimą ir jų įtaką žmogaus fizinei ir psichinei sveikatai, prieiti prie vieningos nuomonės yra neįmanoma. Kalbant apie tokius reiškinius žmonių nuomonės dažniausiai išsiskiria į dvi grupes: į tikinčiuosius ir netikinčiuosius. Pirmąją grupę sudarantys žmonės pripažįsta, kad piktosios dvasios ir velniai nėra tik pramanas, skirtas gąsdinti vaikus, o realios, kartu su mumis pasaulį besidalinančios būtybės. Šioje grupėje esantys žmonės ne tik pritaria, kad tokios būtybės gali turėti įtaką žmonių protui ir veiksmams, bet kartais ir patys yra susidūrę su jų egzistavimo įrodymais. Antroji grupė, kategoriškai atsisakančių tikėti įvairiomis istorijomis apie demonus ir jų apsėdimus, tokius reiškinius vadina melagystėmis, nesąmonėmis, pramanais.

Pažvelgus kelis amžius atgal, kuomet medicina dar nebuvo tokia išpopuliarėjusi ir patobulėjusi, nebuvo galimybės moksliškai nagrinėti apsėdimų atvejų ir tie kurie juos neigė neturėjo rimtų mokslinių įrodymų, pagrindžiančių jų abejones. Tik XIX a. pabaigoje, kuomet atsirado pirmieji psichologijos mokslo tyrimai ir imta nagrinėti žmonių elgesį, smegenų veiklą, įvairios ligos ir sutrikimai buvo atpažinti ir jiems suteikti pavadinimai. Dabar tie, kurie kritikuoja ar neigia apsėdimus, savo abejones grindžia simptomus priskirdami rimtoms psichikos ligoms ir sutrikimams (pvz. depresijai, šizofrenijai, psichozei, asmenybės susidvejinimui ir kt.).

Nepaisant skirtingų požiūrių ir nuomonių vyraujančių diskusijose apie apsėdimus, šiame skyriuje nagrinėsiu Ibn Taimījos poziciją, kuris, kaip rašoma esė pripažįsta, kad tokie dalykai egzistuoja ir norint suprasti islamo kultūra būtina nagrinėti apsėdimus įtakojančias priežastis ir vėliau atsirandančias pasekmes.

3.1. Džinų apsėdimai

Džinų apsėdimais islame laikomas džinų ir mirtingųjų bendravimas. Labai dažnai, tokiais atvejais žmogus nežino, jog džinas su juo kontaktuoja, todėl to nė nepastebi. Piktosios dvasios – džinai ir velniai, žmones apsėda dažniausiai tada, kai pastarieji

kuom nors nusikalsta ar nusižengia arba priešingai, kuomet džinai per daug susižavi žmogumi ir trokšta užvaldyti jo protą.

3.1.1. Ką ir kodėl apsėda piktosios dvasios

Ibn Taimīja Esė apie džinus išskiria kelias dažniausiai pasitaikančias apsėdimo priežastis. Pirmoji apsėdimų priežastis – kuomet džinas susižavi žmogumi vedamas jausmingų troškimų, geidžia jo/jos arba įsimyli. Kartais džinai ir žmonės net susilaukia vaikų, visai kaip yra įprasta žmonių pasaulyje. (Pagrįsdamas tokia savo nuomonę esė autorius pamini atvejus, kurie pasitaikydavo viduramžių Europoje. Istorijoje minima atvejų, kuomet vienuoliai arba vienuolės pasakodavo, jog juos lanko ir kartais netgi išprievartauja geidulingi moteriškos lyties demonai. Jie buvo vadinami *succubi*, o į juos panašūs viliojantys ir gundantys „puolę angelai“ buvo vadinami *incubi*. Po tokių demonų apsilankymų vienuolės neretai pastodavo, tačiau kūdikiai mirdavo per gimdymą ar iškart po gimimo ir buvo laidojami šalia moterų vienuolynų. Religiniai krikščionių lyderiai, popiežius Inocentas VIII (m. 1492), popiežius Benediktas XIV (m. 1758), Šv. Augustinas ir Šv. Tomas pripažino succubi ir incubi egzistavimą bei stengėsi su aktyviai kovoti su šiais demonais ir užkirsti kelią tokiems incidentams ateityje. (Ibn Taimīja 2007, 44; Hobhouse 1951, 213; Christensen 1964, 441) Knygoje apie džinus taip pat minima, kad nagrinėdami šią temą vakarų mokslininkai teigė, jog tokie prasimanymai, kad naktimis vienuoles aplanko demonai ir šios pastoja, buvo tik priedanga nuslėpti romanus, vykusius tarp kunigų ir vienuolių. (Ten pat, 44)) Vis dėl to islamo juristai yra uždraudę mirtingųjų ir džinų santykius, nes pasak informacijos, kurią knygoje pateikia ir Ibn Taimīja, tokios istorijos gali būti tikros ir nepramanytos. Dauguma juristų draudžia ir žmonių santuoką su džinais. (Ten pat, 45)

Kita apsėdimo priežastis – džino nužudymas arba jo orumo pažeidimas. Taip gali nutikti visai netyčia žmogui to nė nesuprantant, pavyzdžiu išliejant karštą, verdantį vandenį ir apiplikant džiną, arba netyčia apšlapinat (kaip jau minėta pirmame skyriuje, džinai kartais gyvena lauko tualetuose, todėl tokia situacija gali nutikti gana dažnai). Taip pat džinai apsėda žmones kuomet jaučiasi įžeisti ar apšmeižti, pavyzdžiui jei yra iš jų šaipomasi ir tyčiojamasi, jie vadinami velniais, blogio nešėjais ir kt. Ypač jei jie

būna neprasikaltę ir yra šmeižiami tik dėl pramogos (pasakojant išgalvotas istorijas, vaidinant).

Norint suprasti kas išprovokuoja džinų apsėdimus, svarbu paminėti, jog iš prigimties šios būtybės yra linkę gauti ko trokšta, jie nesileidžia būti žeminami, užgauliojami ir visada atsilygina savo skriaudėjams. Vis tik labai dažnai jų atpildas būna kur kas stipresnis nei padaryta žala (Ten pat, 44). Dėl pirmosios priežasties, kuomet susižavi žmogumi ir pajaučia jam artimus jausmus, pats aistros ir meilės objektas (moteris ar vyras) gali to ir nesuprasti. Vis tik, prieš imantis bet kokių pasipriešinimo veiksmų džinui turi būti pranešta, kad tokie jo veiksmai yra amoralūs ir neleistini. Jei šis nesiliaus, Alachas jį nubaus paskutiniojo teismo dieną, nes kaip jau buvo minėta pirmajame skyriuje, Muḥammadas Koraną apreiškė tiek džinų tiek žmonių pasauliui, todėl ir taisyklės abejiems pasauliams yra tokios pat.

Antruoju atveju, kuomet žmogus džiną įžeidė pats to nė nesuprasdamas, džinas turi būti informuotas, kad toks žmogaus veiksmas buvo netyčinis ir džinui nedera jo bausti. Jei nemalonus nutikimas (apiplikinimas verdančiu vandeniu ar apšlapinimas) įvyko žmogui priklausančioje teritorijoje (pavyzdžiui jo namuose) džinas neturi teisės kėsintis į tokį žmogui priklausantį turtą. Džinai taip pat neturi teisės apsigyventi vietovėse, kurios jau yra apgyventos žmonių (būtent todėl jie gyvena apleistuose pastatuose ar plynuose laukuose).

3.1.3. Demoniškos vizijos ir balsai

Demoniškos vizijos – vienas dažniausiai naudojamų būdų, leidžiančių džinams komunikuoti su gyvaisiais. Labai dažnai, apsėsdami žmogų, džinai jam leidžia matyti vizijas ir haliucinacijas. Įvairūs vaizdiniai dažniausiai pasireiškia tiems, kurie patys kreipiasi į džinus siekdami asmeninės naudos, norėdami susisiekti su anapusiniu pasauliu ar trokšdami garbinti šėtoną. Labai dažnai demoniškos vizijos aplankos tada, kai asmuo kreipiasi į žynius, burtininkus ar raganius tikėdamiesi nuspėti ateitį ir sužinoti kas jų laukia. Tokiais atvejais džinai sukuria įvairius vaizdinius, kuriuos pastarieji burtininkai ar žyniai trokšta pamatyti. Gavę informaciją kurios tikėjosi, jie skleidžią ją kitiems žmonėms. (Ibn Taimīja 2007, 56)

Pasitaiko atvejų, kuomet džinai gali pamėgdžioti balsus tų, į kuriuos kreipiamasi ir kurie yra per daug toli, kad atsakytų. Tai dažnai pasitaiko tarp stabmeldžių, krikščionių, žydų ar neišprususių musulmonų, kurie siekia sulaukti pagalbos iš tų, kuriuos garbina. (Ibn Taimīja 2007, 56)

Esė apie džinus autorius pateikia kelis pavyzdžius, kuomet mirtingieji mato džinų sukurtus vaizdinius ir iliuzijas. Uolūs krikščionys liudija, jog kartais jiems apsireiškia mergelė Marija. Apsireiškimų vietos tampa tikinčiųjų traukos centru, ten statomos bažnyčios, altoriai, aukojamos aukos. Vienas iš žymiausių tokių apsireiškimų įvyko 1981 metais Medžiugorjė mieste[7], kuriame grupelė vaikų žaidė ant kalno šalia kaimelio ir jiems pasirodė jauna moteris, prisistačiusi mergele Marija. Dar ir dabar ši vieta sulaukia ypatingo tikinčiųjų dėmesio ir yra nuolat lankoma piligrimų. Kitame pavyzdyje, autorius pasakoja apie mažą Romos katalikų bažnyčią esančią Pensilvanijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose. Čia, XX amžiaus pabaigoje vykstant mišioms, maldų metu netikėtai užsimerkė ten stovėjusios žmogaus dydžio Kristaus statulos akys. Islamo religijoje, panašią ypatingą svarbą turi Arafato kalnas[8], ant kurio, piligriminės kelionės į Meką metu, renkasi islamo išpažinėjai.

Knygoje taip pat minima, kad ir pats Ibn Taimīja buvo susidūręs su keletu atveju, kuomet žmonės teigė matę jį savo vizijose ir liudijo, jog Ibn Taimīja su jais bendravo. Paaiškinęs jiems, jog to negalėjo būti ir jis niekad nebendravo su tais žmonėmis, sulaukdavo teiginių, kad jeigu tai ne pats Ibn Taimīja tai jiems kalbėjo angelas. Užginčydamas šį teiginį knygos autorius mokydavo, kad joks angelas nepasireiškia žmogui, kuris daro *shirk*[9] ir jog iš tiesų tai velnias ir džinai bando suklaidinti tikinčiuosius.

---

[7] Miestas Bosnijoje ir Hercegovinoje, netoli sienos su Kroatija.

[8] Kalnas Saudo Arabijoje, ant kurio renkasi musulmonai atlikinėdami piligriminę kelionę ḥadždžą (iš senovės arabų perimta apeiga (vienas iš penkių islamo stulpų Schimmel 201, 204), kuriai islamas suteikė naują dvasinę reikšmę) (Ten pat, 47).

[9] *Shirk* – terminas arabų kalboje, apibūdinantis nuodėmę, kurią padaro žmogus, kai praktikuoja nukrypimus nuo pagrindinių religijos tiesų (pavyzdžiui, stabmeldystė, politeizmas, naudos siekimas asmeniniais tikslais kreipiantis ne į Dievą, o į velnius ar piktąsias dvasias).

Apsėdęs žmogų, piktasis džinas temdo jo protą ir mintis. Dauguma apsėstųjų pripažįsta, jog kuomet jautėsi apsėsti, abejojo Dievo egzistavimu ir mokymu. Tokios ir panašios istorijos liudija, kad apsireiškimų ir vizijų pasitaiko įvairiuose tikėjimuose (ypač abraomiškose religijose). Dažniausiai žmonės tiki matantys jiems apsireiškusius pranašus ir šventuosius. Kartais, apsėsti džinų jie patys jaučiasi tapę kitu žmogumi.

3.2. Džinų išvarymai – egzorcizmas

Bene kiekvienas žmogus, paklaustas ką jam teko girdėti apie egzorcizmą atsakytų, kad tai yra velnio arba demonų išvarymas. Ko gero nepaminėtų džinų išvarymo, nes šis terminas (džinai) dažniau pasitaiko islame nei krikščionybėje ar judaizme. Nepaisant to, egzorcizmas suprantamas kaip blogų žmogų apsėdusiųjų dvasių išvarymas.

Islame dvasių išvarymo seansus atlieka tam pasiruošę, tvirtai tikintys ir gerai recituoti Koraną galintys šeichai ir egzorcistai. Krikščionybėje egzorcizmą gali atlikti reikalingas žinias turintys kunigai, kurie su dvasiomis bendrauja senosiomis kalbomis ir cituoja joms Šventąsias knygas.

Per pastaruosius dešimtmečius egzorcizmo tema labai išpopuliarėjo kino filmų industrijoje. Nemaža dalis su dvasių apsėdimu ir išvarymu susijusių filmų sukurti remiantis tikrais faktais ir žmonių išgyvenimais. Meninio pobūdžio filmuose pagrindinė veikėja gana dažnai būna jauna, niekuo neišsiskirianti mergina ar moteris, arba šeimą turintys vyras. Labai dažnai, tokie vyrai, įtakoti piktųjų dvasių vėliau ima siautėti ir žaloti save bei savo artimuosius. Egzorcizmo tema yra nemažai dokumentikos, kurioje užfiksuoti realiame gyvenime atliekami dvasių išvarymo seansai.

3.2.1. Egzorcizmas islame

Egzorcizmas islame vadinamas *ruqya* arba pranašo medicina (*Al-Tibb al-nabawī*).

Esė apie džinus yra aiškinama, jog iš esmės, egzorcizmo atlikimas yra leistinas, rekomenduojamas arba privalomas norint padėti apsėstajam ir apginti jį nuo piktųjų dvasių. Egzorcizmo atlikimą galime priskirti prie, musulmono pareigų, nes jis privalo padėti užguitajam. Abejose *Ṣaḥīḥ al-Bukhārī* ir *Ṣaḥīḥ Muslim* ḥadīsų knygose yra pasakojimas, apie vieną iš pranašo kompanionų al-Barrāʾ ibn ʿĀzibą, kuris sykį kalbėjo: „Alacho pasiuntinys mums nurodė septynis dalykus kuriuos turėtume daryti ir septynis dalykus kurių turėtume vengti. Jis mums įsakė: aplankyti sergančius, sekti laidotuvių procesijas, palinkėti sveikatos tam kuris čiaudi, vykdyti duotas priesaikas, padėti užguitiems, atsakyti į kvietimus ir skleisti taikos linkėjimus. Jis mums uždraudė: nešioti auksinius žiedus, gerti iš sidabrinių indų, naudoti šilko brokato[10] antklodes ant balnų, dėvėti šilkinius rūbus arba rūbus savyje turinčius šilko priemaišų, taip pat velvetinį ir šilko brokatą.“ Šis ḥadīsas parodo, kad kiekvieno musulmono prievolė yra padėti užguitajam. Ibn Taimīja šį ḥadīsą priskiria prie pagrindinio įrodymo, kodėl Islame privalu padėti džinų ar demonų apsėstam žmogui, t.y. kodėl reikia atlikti egzorcizmą.

3.2.2. Kaip pasireiškia apsėdimas

Piktųjų dvasių apsėdimai gali pasireikšti dvejopai. Jie gali keisti, įtakoti žmogaus mintis arba jo fizinius pojūčius ir poelgius. Kuomet apsėstos žmogaus mintys, jis mato vizijas ir girdi balsus (tai nagrinėta skyriuje demoniškos vizijos). Kuomet apsėstas žmogaus kūnas, tai pasireiškia kitokiu jo elgesiu. Dvasių apsėstą žmogų:

1) Apima nenoras atlikti penkių pagrindinių islamo prievolių (stulpų), ypač vengiama melstis.
2) Kamuoja apatija ir tinginystė.
3) Ištinka isterijos, agresijos priepuoliai.
4) Dažnai kamuoja nuovargis ir galvos skausmas.
5) Suprastėja miego kokybė: pasikartojantys košmariški sapnai, kalbėjimas, juokimasis, vaikščiojimas per miegus.

[10] Brokatas – storas, sunkus audinys.

Visos šios priežastys gali būti priskiriamos mediciniams sutrikimams ir ligoms. Labai dažnai, remdamiesi medicina, žmonės aiškina tokį savo elgesį nepriskirdami to piktųjų dvasių apsėdimams.

3.2.3. Kaip atliekamas egzorcizmas

Norint išgydyti apsėdimų sukeltus priepuolius ir atlikti egzorcizmą, reikia abiejų pusių (apsėstojo ir piktųjų dvasių išvarytojo (egzorcisto) pastangų. Apsėstasis turi būti labai stiprus emociškai. Labai svarbu, kad jis nuoširdžiai tikėtų Dievu ir į jį atsigręžtų, kad tai ką sako ir galvoja sutaptų. Šeichas Ibn Bāzas[11] antrame esė priede tokį minčių ir žodžių sutapimą įvardija kaip „liežuvio ir širdies harmoniją“. (Ibn Taimīja 2007, 121). Tekste jis pateikia tokį palyginimą: karys nebus pajėgus nugalėti priešą, jei jo kardas bus nepakankamai aštrus arba jei jo ranka bus nepakankamai stipri. Jei trūksta bent vieno iš dviejų, kova yra bevaisė. Šiuo palyginimu autorius įrodo, kad jei apsėstojo įsitikinimai nesutaps su tuo ką jis kalba, tai jo šansai išsilaisvinti iš jį apsėdusio džino yra labai maži. Jei mintys ir žodžiai skiriasi, jei apsėstasis ima abejoti Dievo vienybe (*tawḥeed* principu), tikėjimu, atsidavimu Dievui, jis praranda visus ginklus kuriais gali kovoti prieš piktąsias dvasias.

Egzorcistas taip pat turi išpildyti abu paminėtus reikalavimus. Jei jo mintys ir žodžiai sutampa, norint išvaryti piktąją dvasią, džiną ar demoną, kartais tereikia ištarti

[11] Abdul-ʿAzeezas ibn Bāzas gimė 1912 m. Saudo Arabijos karalystės sostinėje Rijade. Dar paauglys mintinai išmoko recituoti Koraną, o baigęs studijas, nuo 1938 iki 1952 metų, 14-likai metų buvo paskirtas dirbti teisėju Al-Chardže (miestas Saudo Arabijoje, Al Charadžo gubernijoje, 77 km nuo sostinės Rijado). Taip pat mokytojavo islamo mokslo institute (*al-Maʿhad al-ʿIlmi*) ir 1954-1961 m. dėstė paskaitas teisės fakultete, imamo Ibn Saudo islamo universitete. Nuo 1962 iki 1975 metų buvo paskirtas Medinos universiteto rektoriumi, vėliau tapo leidyklos *Islamic Research, Iftа and Propogandation* generaliniu direktoriumi. Šias pareigas ėjo iki mirties, iki 1999-ųjų metų. (Ibn Taimīja 2007, 109) Per savo karjerą išleido daugiau nei 20 knygų ir tekstų, nagrinėjančių įvairias temas. (Ten pat, 110; Ibn Bāzas 1988, 1: 9-11)

tik „palik jį/ją ramybėje“, „Dievo vardu“ (*ʿbismillāh*) arba „nėra kito veiksmo ir galios išskyrus Alacho valią, galinčios padėti išgyti“ (*ʿlā hawla wa lā quwwata illā billāh*). (Ten pat, 121)

3.2.4. Apsėdimų ir egzorcizmo kritika

Be jokio abejonės, visi netikintys dvasių apsėdimais nevengia pažerti daug kritikos temomis, susijusiomis su demoniškų vizijų regėjimu, išvarymo seansais bei jų metu vykstančių reiškinių tikrumui.

Straipsnyje autorius Ibn Bāzas nagrinėjo istoriją, apie jaunos merginos apsėdimą ir jos demonų išvarymą, kuomet egzorcismo metu džinas atsivertė į islamą. Šis įvykis buvo nuodugniai aprašytas ir nagrinėtas Saudo Arabijos spaudoje 1987 metais, taip pat susilaukė daug kritikos ir kaltinimų faktų falsifikavimu. Tekste pasakojama, kad iš pradžių egzorcizmo ėmėsi ʿAbdullāhas ibn Mushrif al-ʿAmri, recituodamas Korano ajatus šalia apsėstosios moters. Jis kalbėjo džinui, jog islame džinams yra draudžiama apsėsti žmones. Jos lūpomis, tačiau vyrišku balsu, prabilęs džinas pripažino, jog jis yra budistas, todėl al-ʿAmri jį pakvietė atsiversti į islamą. Būdamas gan taikus džinas priėmė al-ʿAmri kvietimą ir atsivertė į islamą. Po tokio džino atsivertimo, mergina kartu su savo šeima atvyko pas Ibn Bāzą, kuris toliau tęsė egzorcismo seansą. Jo metu, sedėdama šalia Ibn Bāzo merginos lūpomis, vyrišku balsu kalbėjo džinas, pripažino atsivertęs į islamą, nors buvo kilęs iš Indijos ir iki šiol sekė Budos mokymą. Ibn Bāzas patarė džinui palikti apsėstosios merginos kūną, nes tai yra draudžiama islame. Palikdamas merginos kūną džinas ištarė taika su jumis (*as-Sālamu ʿAlaykum*). Vėliau jau savo balsu prabilusi mergina tikino jaučianti palengvėjimą nuo sunkių iki tol ją slėgusių minčių ir dvejonių dėl tikėjimo. Egzorcizmo seanso metu, be kambaryje buvusio Ibn Bāzo ir merginos, kartu dalyvavo ir jos šeima, Mushrifas al-ʿAmri ir keli kiti vietos šeichai. Jie visi liudijo seanso metu vykusį egzorcisto ir džino dialogą. Po kelių mėnesių mergina kartu su šeima vėl apsilankė pas egzorcistą. Paklausta, kokie buvo jos apsėdimo simptomai ji tikino, kad būdama apsėsta mąstė apie blogus, anti-islamiškus dalykus, svarstė apie budizmą ir šio mokymo knygas. Vis dėl to po dvasių išvarymo seanso ji jaučiasi gerai ir Alachas ją išlaisvino. Nuo to laiko visos netinkamos mintys išnyko ir ji grįžo į įprastinę savo būseną.

Daugiausiai atgarsių ši istorija, paskelbta vietos žiniasklaidoje, susilaukė dėl įtarinėjimų jog vyriškas džino balsas iš tiesų buvo sufabrikuotas. Vienoje iš televizijos laidų tokias savo abejones išsakė šeichas ʿAli aṭ-Ṭantāwis, teigdamas, jog tokie džinų apsėdimai nevyksta ir jie nekomunikuoja su žmonėmis. Jis taip pat pareiškė, jog ko gero, mergina su savimi turėjo paslėptą balso įrašymo įrenginį, ir vyro balsas sklido būtent iš jo, o ne iš pačios apsėstosios. Pats egzorcistas Abdul-ʿAzeezas Ibn Bāzas komentavo nustebęs sulaukę tokių kaltinimų istorijos sufabrikavimu. Jam buvo keista, jog galima pagalvoti, kad mergina turėjo įsirašiusi atsakymus vyro balsu, nes visi klausimai, kuriuos jis uždavinėjo, buvo pateikti vietoje, be jokių užrašų, o atsakyti pagal temą ir nuosekliai. Pasiruošti jiems buvo tiesiog neįmanoma, todėl tokie kaltinimai istorijos sufabrikavimu yra visiškai nepagrįsti. Kitas kaltinimas buvo skirtas labiau Mushrifui al-ʿAmri, kuris įtikino džiną priimti islamą. Tai, kritiko ʿAli aṭ-Ṭantāwi nuomone yra nerealu ir net gi prieštarauja islamui, nes žmogus to padaryti negali, tai yra tik Dievo valioje. Ibn Bāzas šį teiginį atrėmė sakydamas, jog ir pranašas Muḥammadas atvertė į islamą daugybę džinų, o jis juk irgi buvo žmogus. Muḥammado ir džinų atvertimo įrodymų randame Korane, 46 ir 72 sūroje.

(29) Štai, Mes pasiuntėme pas tave džinų grupę, kad jie paklausytų Korano. O kai jie pasirodė pas jį, tarė: „Tylėkite ir klausykite!“ Kai viskas buvo baigta, jie grįžo pas savo žmones su perspėjimais. (30) Jie tarė: „O mūsų tauta! Mes išklausėme Knygą, pasiųstą po *Mūsos* (Mozės), patvirtinančią teisybę to, kas buvo siųsta iki jos; ji veda tiesą ir tiesų kelią. (31) O mūsų tauta! Atsiliepkite į kviečiančiojo pas Allahą kvietimą ir patikėkite jį (Koraną): Jis atleis jums jūsų nuodėmes ir išgelbės jus nuo skausmingos bausmės. (32) O kas neatsilieps į kviečiančiojo pas Allachą kvietimą, tas neišsivaduos nuo Jo žemėje, ir nėr jam šalia Jo globėjų. Šitie – aiškūs paklydėliai!“

(Koranas 46:29-32)

(1) Sakyk: „Man buvo apreiškta, kad grupė džinų pasiklausė (Koraną skaitant) ir sakė jie: „Iš tikrųjų, girdėjome įstabų Koraną! (2) Jis veda į tiesų kelią. Ir patikėjome mes jį, ir niekados nepridursime mūsų Viešpačiui bendrininkai nieko. (3) Ir Jis – te išaukštinta bus mūsų Viešpaties didybė! – nepaėmė sau nei draugės nei kūdikio. (4) Kalbėjo kvailys tarp mūsų (*Iblisas*) apie Allahą netinkamai. (5) Mes manėme, kad niekada žmonės ir džinai neskleis melo apie Allahą.

(Koranas 72:1-5)

Ši istorija, kurioje pasakojama apie dvasių išvarymą, patvirtina ankstesniame skyriuje minėtus egzorcismo atlikimo veiksmus. Reikia tiesiogiai bendrauti su džinu, garsiai recituoti Koraną, padėti jam prisiminti/priimti islamo tiesas ir paaiškinti, kad apsėsti žmogų yra draudžiama.

Kritiką, kurios susilaukė ši istorija galima vertinti dvejopai. Visų pirma, kai kuriems žmonėms gali būti sunku patikėti, jog tokie dalykai iš ties vyksta, ir kad žmogų apsėdęs džinas gali komunikuoti žmogaus balsu pakeisdamas jo tembrą ir skambesį. Tokios abejonės yra logiškos, bet vis dėl to, stipriai tikintis ir Dievui atsidavęs žmogus neturėtų abejoti Alacho ir jo kūrinių gebėjimais. Pačiam žmogui falsifikuoti irodymus nėra nei tikslo nei naudos, nebent taip būtų siekiama sukelti gailestį, atkreipti artimųjų, visuomenės dėmesį ar pasipelnyti. Vis dėl to, taip besielgiantis žmogus elgtųsi nederamai ir už tai atsakytų paskutiniojo teismo dieną.

3.2.5. Šių laikų egzorcizmas

Nors apie dvasių apsėdimus ir jų išvarymą kalbama gana retai, vis dėl to, tokių atvejų pasitaiko ir šių dienų XXI amžiaus visuomenėje. Labai dažnai, mažose religinėse bendruomenėse ar sektose, apsėdimams priskiriamos sunkios psichikos ligos (pvz. šizofrenija, maniakinė depresija, psichozė ir kt.). Tai kelia didelį visų atsakingų instancijų (medikų, socialinių darbuotojų, policijos) susirūpinimą, nes negydomos, šios ligos kelia pavojų ne tik jomis sergantiesiems, bet ir kitiems, esantiems jų aplinkoje. Tiek islame, tiek judaizme ar krikščionybėje pasitaiko įvairių atvejų, kuomet sunkiai sergantys žmonės yra laikomi apsėstais ir užuot sulaukę tinkamos medicininės pagalbos yra nukreipiami pas įvairius mediumus ar egzorcistus. Taip pat pasitaiko atvejų, kai „apsėstųjų“ yra bijoma, vengiama, nuo jų nusigręžia artimieji ir draugai, jie netenka darbo, būsto ir t.t.

3.2.5.1. Egzorcizmo seansai Didžiojoje Britanijoje

Vieno didžiausių pasaulio transliuotojų BBC News korespondentė Catrina Nye (*Catrin Nye*) 2012 metais atliko žurnalistinį tyrimą apie dvasių apsėdimus ir jų

išvarymą Didžiosios Britanijos religinėse bendruomenėse. Jos straipsnyje pagrindinis dėmesys skirtas etninėms mažumoms, priklausančioms Anglijos azijiečių bendruomenei, kuriose vis dažniau įvairios psichikos ligos ir sutrikimai yra priskiriami antgamtiškiems reiškiniams ar apsėdimams.

Tyrimo metu Catrina Nye ėmė interviu iš vieno apsėstųjų, 41-erių Mudasaro Khano (*Mudsar Khan*), kuris, kaip rašoma straipsnyje, kenčia nuo pasikartojančių panikos priepuolių. Pastarasis tikino, jog paprasti daktarų skiriami medikamentai jam nepadėjo ir jis jaučiasi apsėstas piktųjų dvasių – džinų. Straipsnyje pateiktoje video medžiagoje vyras pasakojo, jog sykį eidamas namo pajuto kažką sunkaus slegiant jo pečius ir pamanė, kad tai kažkoks žmogus spaudžia jį prie žemės. Deja, atsisukus už nugaros nieko nebuvo, o šis jausmas taip galutinai ir neišnyko. Pašnekovas tikino, jog kreipėsi į medikus, tačiau jų paskirtas gydimas ir antidepresantai nedavė jokių vaisių. Mudasaras Khanas pasakojo girdįs zvimbesį, jį dažnai kamuoja nemiga. Dėl savo sunkios būklės jis negali dirbti pilnos darbo dienos. Vienintelė gyvenimą palengvinanti išeitis – nuolatiniai apsilankymai pas rytų Londone, Ilforde, gyvenantį Abou Muhamedą (*Abou Mohammed*), antrąjį istorijos dalyvį.

Savo namuose egzorcizmo seansus atliekantis vyras tikino galintis padėti išvaryti piktąsias dvasias. Egzorcisto nuomone, džinai yra tokie sumanūs, kad sugeba apgauti ne tik apsėstąjį, bet ir medikus. Abou Muhamedas tikino, jog labai dažnai, stengdamiesi pagyti, žmonės bereikalingai kreipiasi į medicinos specialistus, atlieka nereikalingas procedūras ar operacijas, geria vaistus. Juk kartais, galbūt pakaktų įsigilinti į savo vidinį pasaulį, jausmus, ieškoti atsakymo tikėjime. Dvasių išvarymo seanso metu egzorcistas garsiai skaito Korano ajatus, taip pat naudoja alyvuogių aliejų ir vandenį. Tokio valandos trukmės apsilankymo kaina yra 60 svarų, o norinčiųjų apsilankyti sąrašas tęsiasi kelis mėnesius į priekį. Abou Muhamedas pripažįsta, kad jo profesijoje pasitaiko ir nemažai šarlatanų, arba apsėstųjų, kurie turi iš ties rimtų psichikos problemų. Vis dėl to vyras tikina, kad gydo tuos, kurie iš tikrųjų yra apsėsti piktųjų džinų.

Nėra tikslių duomenų, kiek tokių egzorcistų teikia paslaugas Didžiojoje Britanijoje ar kitose šalyse ir kiek iš jų iš ties gali suteikti bent minimalią pagalbą, tačiau akivaizdu, kad dvasių išvarymo seansai yra aktualūs ir šių dienų religinėse bendruomenėse. Kartais pasitaiko ir atvejų, kuomet pajutę pirmuosius galimo

apsėdimo ženklus žmonės ne visada kreipiasi į medikus ar egzorcistus. Kartais jie bando padėti patys sau arba savo artimajam ar draugui, kurį neva yra apsėdusios piktosios dvasios. Pasitaiko atvejų, kuomet giminės ir artimieji konstatuoja apsėdimą ir patys imasi išvarymo ritualų, kurie, deja, kartais baigiasi labai nelaimingai. Būtent tokia istorija, pasibaigusi 21 metų Neilos Mumtaz (*Naila Mumtaz*) mirtimi, įvyko 2009 metais Anglijoje, Birmingemo mieste.

3.2.5.2. Neilos Mumtaz egzorcizmas

Jaunos, iš Pakistano kilusios ir į Jungtinę Karalystę dėl sutartos santuokos atvykusios moters mirtis sukrėtė visą šalį. Nelaimė įvyko jos vyro ir jo tėvų namuose 2009 metų liepą, kuomet būdama šeštą mėnesį nėščia, šeimos narių (vyro, jo tėvų ir svainio) buvo smaugiama taip stengiantis išvaryti ją neva apsėdusius demonus. Į namus atvykę medikai rado moterį miegamajame ir dar bandė ją gaivinti, bet deja, ji mirė ligonėje. Ikiteisminio tyrimo metu buvo keliamos kelios nužudymo versijos. Buvo manoma, kad tokią jaunos moters mirtį sukėlė nepagrįstos jos šeimos abejonės dėl vaiko tėvo, kuris, pasak šeimos įtarimų, nebuvo teisėtas Neilos vyras Muhamedas Mumtazas (*Mohammed Mumtaz*). Kita įvykio versija – Neilą buvo apsėdusios piktosios dvasios – džinai. Po suimtųjų duotų parodymų paaiškėjo, kad šeima stengėsi padėti išvaryti Neilą Mumtaz apsėdusius demonus ir išvarymo metu moteris buvo uždusinta, taip bandant išvaryti piktąjį džiną. Vyro teigimu, kelis mėnesius prieš nelaimę jį patį buvo pasėdusios piktosios dvasios, o džinai, kurie kankino jo žmoną buvo siųsti jos pačios tėvų iš Pakistano. Nužudytusios vyras Muhamedas Mumtazas (25 m.), jo tėvas Zia Ul-Hakas (*Zia Ul-Haq*) (51 m.), motina Salma Aslama (*Salma Aslam*) (51 m.) ir sesers vyras Hamadas Hasanas (*Hammad Hassan*) (24 m.) teisme tvirtino, kad jie neketino nužudyti Neilos ir tik bandė jai padėti, nes pasak jų, ji pati save žalojo, bandė pasismaugti ir taip atimti sau gyvybę. Vis dėl to, po aštuonias savaites trukusio teismo visi keturi nužudymo metu dalyvavę asmenys buvo pripažinti kaltais dėl veiksmų, lėmusių jaunos moters ir jos dar negimusio kūdikio mirtį. Nužudytos moters šeima, gyvenanti Pakistane, irgi dalyvavo teismo procese ir liko dėkingi policijai ir prokuratūrai, nors Neilos Mumtaz brolis Nasiras Mehmudas (*Nasir Mehmood*) teigė, jog „džinų apsėdimas“ buvo tik pretekstas atimti jo sesers gyvybę.

Teismo nuosprendžiu, vyrui ir jo svainiui buvo skirta mažiausiai 13-likos metų laisvės atėmimo bausmė, tėvas ir motinas už grotų praleis mažiausiai 15-lika metų.

Apibendrinant šį skyrių galima daryti išvadą, kad tie, kurie tiki džinų egzistavimu tiki ir jų apsėdimais bei demonų išvarymu. Apsėdimai dažniausiai pasireškia įvairiomis regimomis vizijomis, girdimais balsais ir garsais. Kartais jaučiamas neaiškus spaudimas, stūmimas, alsavimas. Džinų apsėdimai gali įtakoti ir žmogaus fizinius pojūčius: skatinti tinginystę, apatiją, iššaukti agresijos, pykčio priepuolius. Apsėstiems žmonėms pasireiškia nuotaikų svyravimai ir migrenos priepuoliai, kankina košmariški sapnai, lunatikavimas. Labai dažnai džinai leidžia patikėti, jog vizijose regimi vaizdiniai ar girdimi balsai yra tų, kurių žmogus ilgisi, tikisi sulaukti patarimo ar įkvėpimo. Labai dažnai tai būna žymios istorinės, politinės, religinės figūros, taip pat mirę ar toli gyvenantys giminaičiai.

Daugiausiai kritikos apsėdimai ir egzorcizmas susilaukia iš medikų ir kitų medicinos darbuotojų pusės. Pastarieji neigia tokių reiškinių egzistavimą ir viską aiškina iš mokslinės prizmės, visus simptomus priskirdami psichikos ligoms ar kitiems sveikatos sutrikimams. Negydomos psichikos ligos kelia didelį pavojų jomis sergančiam ir jo aplinkoje gyvenantiems žmonėms, Nepaisant to, nemaža dalis musulmonų, ypač mažos jų bendruomenės tiki tokių apsėdimu įtaka ir užuot kreipiasi į medikus ieško pagalbos atsigręždami į tikėjimą arba lankydamiesi pas egzorcistą.

Išvados

Apibendrinant šį bakalauro darbą galime daryti kelias išvadas. Visų pirma svarbu paminėti, kad arabų kalboje, kalbant apie velnią ir piktąsias dvasias galime rinktis iš skirtingų žodžių ir terminų. Dažniausiai ir plačiausiai velnią apibūdinantys ir literatūroje naudojami žodžiai yra *shayṭān* ir *iblīs*. Abu jie naudojami kalbant apie vieną antgamtinę būtybę, kuri egzistuoja pasaulyje nuo pat jo sukūrimo pradžios. Turėdamas ne vieną vardą ir pavidalą, velnias islamo kultūroje laikomas piktąją dvasia, blogų idėjų nešėju, kenkėju ir gundytoju. Islame, kaip ir kitose abraomiškose religijose (krikščionybėje, judaizme) velnias ir piktosios dvasios yra minimi nuo pat pasaulio sukūrimo, kuomet vieninteliai žemės gyventojai buvo pirmasis vyras Adomas ir pirmoji moteris Ieva. Pasakojimus, susijusius su velnio ir šėtono elgesiu bei darbais, randame paminėtus Korane bei pranašo pamokymuose – ḥadīsuose.

Korane ir ḥadīsų knygose randame istorijų ir apie džinus, jiems skirta ir 72-oji Korano sūra. Šias savarankiškas, laisvą valią turinčias būtybės, Dievas sukūrė iš bedūmės ugnies, o Muḥammadas joms apreiškė Koraną. Dažniausiai jie gyvena apleistose, žmonių negyvenamose teritorijose, kartais gali pasirodyti žmonėms įvairių gyvūnų (gyvačių, avių, ožkų ir t.t.) pavidalu. Priešingai nei rašoma kai kuriuose literatūros šaltiniuose, džinai negali būti prilyginami velniui ar šėtonui. Jų taip pat nederėtų priskirti prie puolusių (nusikaltusių, nusižengusių) angelų. Nors ir būdami laisvi, jie vis tiek turi paklusti Dievui bei jo pranašo mokymui. Nusikaltę džinai yra baudžiami pagal Alacho taisykles, jie taip pat sulauks deramo atpildo paskutiniojo teismo dieną.

Norint suprasti, kodėl džinai apsėda žmones, svarbu paminėti kelias priežastys. Tai gali būti arba labai teigiamų arba labai neigiamų jausmų įtaka. Džinai gali būti įsimylėję arba supykdyti, įžeisti. Apsėdimai pasireiškia įvairiomis vizijomis, sapnais, per kuriuos žmonės regi ir girdi balsus tų, kuriais džinai apsimesta. Tai gali būti apsėstajam artimi bei svarbūs žmonės, išsiilgti mirę artimieji arba autoritetingos, istorijoje pasižymėjusios figūros. Be vizijų ir balsų, apsėstieji dar gali jausti spaudimą, kvėpavimą šalia, juo gali kankinti depresija, migrena, nemiga. Labai dažnai tokie ir panašūs simptomai yra atpažįstami kaip psichinės ligos ir sutrikimai, todėl neretai, užuot nesikreipdami į medikus ieškodami atsakymo tikėjime, žmonės atlieka dvasių

išvarymo seansus taip negydydami ligos ir leisdami jei progresuoti. Istorijų apie egzorcizmą galime rasti įvairiuose rašytiniuose šaltiniuose, tai taip pat nutinka ir mūsų dienų visuomenėje. Tokios temos dažnai sulaukia arba pritarimo ir palaikymo, arba pasmerkimo ir kaltinimų įrodymų klastojimu.

Norint tvirtai apsispręsti, kurią pusę, už ar prieš palaikyti, reikia prisiminti jau kelis kartu darbe minėta citatą, jog Dievas Muḥammadui apreiškė Koraną, kuris šį perdavė ne tik žmonių, bet ir džinų pasauliui. Būtent tai ir įrodo, kad kiekvienas žmogus, išpažįstantis islamą turi pripažinti, kad, nors jie ir negali matyti šių būtybių fiziniu pavidalu, jos egzistuoja. Su jomis privalu elgtis taip teisingai ir garbingai, kaip elgiamasi su kitu tikinčiuoju. Jos nusipelno būti įspėtos jei daro blogą, pamokytos, sudrausmintos. Joms galioja tos pačios Dievo taisyklės kurios galioja ir žmonėms. Supykdžius šias dvasias egzorcizmas yra būdas kovoti su netinkamu jų elgesiu. Ar verta tai daryti ir tuo tikėti kiekvienas gali nuspręsti savarankiški. Bet vis dėl to islame, velnias, džinai ir jų apsėdimas yra realus dalykas, kartais pasitaikantis ir šių laikų kultūroje.

Literatūros sąrašas

A. Šaltiniai ir jų vertimai

El-Zein 2009: El-Zein, Amira 2009. *Islam, Arabs, and Intelligent World of the Jinn*, New York: Syracuse University Press.

Ibn Taimīja 1987: Ibn Taymiyah, ʿAbdul-Ḥaleem 1987. *Eeḍāh ad-Dalālah fee ʿUmoom ar-Risālah wa at-Taʿreef be Aḥwāl al-Jinn*, Egypt: Maktabah aṭ- Ṭawʿeyah al- al-Islāmiah, 1st ed..

Ibn Taimīja 2007: Bilal Philips, Abu Ameenah 2007. *Ibn Taymiyah's Essay on the Jinn (Demons)*, Riyadh: International Islamic Publishing House.

Koranas: 2010. *Koranas: literatūrinis prasmių vertimas*, vert. Romas Jakubauskas, Sigitas Geda, Vilnius: Obuolys.

Ṣaḥīḥ Muslim: Imām Abul Hussain Muslim bin al-Hajjaj 2007. *English Translation of Ṣaḥīḥ Muslim*, Riyadh: Darussalam, vol. 6., psl. 96-98.

B. Literatūra

Christensen 1964: Christensen, Harold T. 1964. *Handbook of Marriage and the Family*, Chicago: Rand McNally and Co.

Hastings, Selbie, Gray 1908: Hastings, James, Selbie, John Alexander, Gray, Louis Herbert 1908. *Encyclopaedia of Religion and Ethics*, Edinburgh: T. & T. Clark. Vol. 4.

Hobhouse 1951: Hobhouse 1951. *Morals in Evolution: A study of Comparative Ethics*, London: Chapman and Hall.

Ibn Bāz 1999: Ibn Bāz, ʿAbdul-ʿAzeez 1999. „Al-Faṭāwa“, *Ad-Daʿwah al-Islāmiyah as-Sahafeeyah Co*, 2nd ed., 1 vol..

Lewis, Mennage, Pellat, Schacht 1986: Lewis, B., Mennage, V. L., Pellat, Ch., Schacht, J. 1986. *The Encyclopeadia of Islam*, Leiden: E. J. Brill, vol. 3

McAuliffe 2001: Dammen McAuliffe, Jane (ed.) 2001, *Encyclopeadia of the Qur'ān: Index Volume*, Leiden: Brill.

Puin 1999: Puin, Gerd-Rüdiger 1999. „Neue Wege der Koranforschung" *Universität des Saarlandes Magazin Forschung 1*.

Račius 2016: Račius, Egdūnas 2016. *Musulmonai ir jų islamai*, Vilnius: MELC.

Reynolds 2004: Reynolds, Gabriel Said 2004. „A Reflection on Two Qurʾānic Words (Iblīs and Jūdī), with Attention to the Theories of A. Mingana", *Journal of the American Oriental Society* [interaktyvus] 124, 4: 675-689. Prieiga: JSTOR [žiūrėta 2016 12 18].

Schimmel 2001: Schimmel, Annemarie 2001. *Islamo įvadas*, vert. Kazimieras Seibutis, Vilnius: Regnum fondas (versta iš Annemarie Schimmel, *Islam. An Introduction*, Albany: State University of New York Press, 1992).

Tritton 1934: Tritton, Arthur Stanley 1934. „Spirits and Demons in Arabia", *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* [interaktyvus] 4: 715-727. Prieiga: JSTOR [žiūrėta 2017 03 28].

Priedai

Priedas nr. 1

Arabiškų rašmenų lentelė. Šaltinis: Schimmel, Annemarie 2001. Islamo įvadas, vert. Kazimieras Seibutis, Vilnius: Regnum fondas (versta iš Annemarie Schimmel, Islam. An Introduction, Albany: State University of New York Press, 1992) psl. 180.

Nr.	Raidė	ISO	Pavadinimas	Garsas	Transliteracija
1	ا	ʾ	*ʾalif*	-	ʾ
2	ب	b	*bāʾ*	b	b
3	ت	t	*tāʾ*	t	t
4	ث	th	*s̲āʾ*	sa tarpdantinis	s
5	ج	j	*džīm*	dž	dž
6	ح	ḥ	*ḥāʾ*	ḥa antgerklinis	ḥ
7	خ	kh	*chāʾ*	cha	ch
8	د	d	*dāl*	d	d
9	ذ	dh	*z̲āl*	z tarpdantinis	z̲
10	ر	r	*rāʾ*	r	r
11	ز	z	*zāʾ*	z	z
12	س	s	*sīn*	s	s
13	ش	sh	*šīn*	š	š
14	ص	ṣ	*ṣād*	sa emfatinis	s
15	ض	ḍ	*ḍād*	da emfatinis	ḍ
16	ط	ṭ	*ṭāʾ*	ta emfatinis	ṭ
17	ظ	ẓ	*ẓāʾ*	za emfatinis	ẓ
18	ع	ʿ	*ʿain*	-	ʿ
19	غ	gh	*gain*	g	g
20	ف	f	*fāʾ*	f	f
21	ق	k̲	*k̲āf*	k	k
22	ك	k	*kāf*	k	k
23	ل	l	*lām*	l	l
24	م	m	*mīm*	m	m
25	ن	n	*nūn*	n	n
26	ه	h	*hāʾ*	ha	h
27	و	w	*vāv*	v	v, u
28	ى	y	*jāʾ*	j	j

Priedas nr. 2

2.2.4. skyriuje naudoto ḥadīso transkripcija. Šaltinis: Imām Abul Hussain Muslim bin al-Hajjaj 2007. *English Translation of Ṣaḥīḥ Muslim*, Riyadh: Darussalam, vol. 6., psl. 96-98.

[5839] 139 – (2236) Wa-ḥaddaṯany ’Abū aṣ-Ṣāhiri ’Aḥmadu bnu ‘Amrū bni Sarḥin: ’Aḫbarana ’Abd Allāhi bnu wa-hbin: ’Aḫbarany Maliku bnu ’Anasin ‘an Ṣayfyyn – wa-hua ‘aindana maūlaī abni ’aflaḥa: ’Aḫbarany ’Abū as-Saybi, maūlay hišāmi bni zuhrata; ’Annahu daḫala ‘ilā ’abny sa‘ydin al- ḫudriyya fī baytihi , qāla fa-ūğadtuhu yuṣalliy, fa-ğalastu ’antaẓiruhu ḥattā yaqḍiya ṣalatahu, fa-sami‘atu taḥriykan fī ‘arāğiyna fī nāḥiyatin al-bayti, fa-’iḏa ḥayyatun, fa-ūaṯabtu ’ilaqtulahā, fa-’ašāra ’ilayya: ’ani āğlis, fa-ğalastu, fa-lammā ānṣarafa ’āšaāra ‘ilā baytin fī ad-daāri, fa-qāla: ’ātaraā hadā al-bayta? Faqultu: na‘am, fa-qāla: kāna fīhi fatān minnā ḥadiyṯu ‘ahdin bi‘ursin, qāla: fa-ḫarağnā ma‘a rasuūli Allāhi (sallā llāhu ʿalay-hi wa-sallam) ’ilā alḫndaqi, fa-kāna ḏalika al-fataā yasta’adinu rasuūla Allāhu (sallā llāhu ʿalay-hi wa-sallam) bi’anḍāfi an-nahāri fa-yarği‘u ’ilā ’ahlihi, fa-sta’aḏanahu yaūman, fa-qāla lahu rasuūli Allāhu (sallā llāhu ʿalay-hi wa-sallam): « ḫudu ‘ilayka siliāḥaka, fa-’innay ’ağšaā ’ilayka qurayẓata » fa-āğada ar-rağulu siliāḥahu, ṯumma rağa‘a fa-’iḏa imra’atuhu bayna al-bābayni qā’yaimatan, fa-’ahūaā ‘ilāha bi-ar-rumḥi li-yaṭ‘unaha bihi, wa-’aṣābathu ġayratun, fa-qālat lahu: ākfuf ‘alayka rumḥaka, wa-ādḫuli al-bayta ḥattā tabẓura mā al-laḏy ’aḫrağaniy, fa-daḫala fa-’iḏa bi-ḥayyatin ‘aẓiymatin munṭaūiyatin ‘alā al-firaāš, fa-’ahuaā ’ilayha bi-ar-rumḥi fa-antaẓamaha bihi, ṯumma ḫarağa fa-rakazahu fī ad-dār, fa-āḍṭarabat ’ilayhi fa-mā yudray ‘ayyuhuma kāna ‘asra’a mautan, al-ḥayyatu ‘ami al-fataā? Qāla fa-ği‘ana ’ilā rasuūli Allāhi (sallā llāhu ʿalay-hi wa-sallam) wa- ḏakarna ḏalika lahu, wa-qulnā lahu: ād‘a allaha yuḥyiyhi lanā, fa-qāla: « āstaġfirūā li-ṣāḥibikum », ṯumma qāla: « ’inna bi-al-madiynati ğinnan qad ‘aslalmūa, fa-’iḏa ra‘aytum minhum šay‘an fa-aḏinūhu ṯlaṯata ’ayyamin, fa-’in badā lakum ba‘da ḏalika fa-aqtulūhu, fa-’innama hūa šayṭānun »

Jinn and exorcism in Islam according to Ibn Taymiyah (d. 1328)

Summary

Devil and jinn are mystical creatures who were well known in Pre-Islamic Arabia and are still discussed nowadays. It might be less interesting than the concept of jihad or women rights but it is still necessary to discuss the matter of jinn possession and exorcism in order to get a better understanding about Islam religion, thought and culture.

Main goals of this Final Thesis are to describe Islamic view on the topic of jinn and exorcism methods and to find out whether devil, Satan and jinn can be used to characterize same creature or different ones. Primary source of information for this paper was Ibn Taymiyah's (the leading Hanbali jurist and scholar who lived in late High Middle Ages) Essay on the Jinn (Demons) which was edited and translated by Abu Ameenah Bilal Philips.

Both of devil and jinn are mentioned in Holy Quran but they are indeed different. Inductive approach leads to conclusion that jinn is more related to humans than to devil or Satan because Muhammad was sent to both worlds: the world of the jinn and the world of man. Jinn is invisible for humans in their normal state of mind but there is no doubt that they can make an affect to possessed person mind, attitude and behavior. Possessed man experiences variety of visions and sounds which are caused by evil jinn and exorcism is the only way to get rid of it. Exorcism is widely criticized in nowadays Western world and is usually described as animism or primitivism. Exorcism is also widely discredited among the medical profession due to all visions which might signalize about serious health problems such as depression, schizophrenia, psychosis or dissociative identity disorder.

This study may be useful for further investigation in order to understand Islamic view on jinn existence, possession and its effect on people's mind and behavior.